

XIX. ÉVFOLYAM

4. SZÁM.

BUDAPEST, 1929

FEBRUÁR 1.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:

PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGEDSZERKESZTŐ:

MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A házasság válsága.

Mai, nagyszerűen a fejetetejére állított korunk társadalmának egyik, ha egyelőre nem is világraszóló, de mindenesetre európai problémája: a családnak, mint egész társadalmi berendezkedésünk fundamentumának a megmentése. Es miután a család viszont a házasság intézményében gyökeredzik, kétségtelen, hogy a házasság problémája, két-két embernek ez a legegényibb társulása is olyan kérdőjellel dagadt, amelynek megoldása már túlnőtt a közvetlenül érdekeltek egyéni akaratan és képességén s helyet foglalt az egész emberiség sorsát irányító, ugynevezett nagy problémák sorában.

A házasságkötések statisztikája állandó csökkenést mutat, nemcsak nálunk, hanem az ugynevezett győztes államokban is, amelyeknek pedig négy legyőzött ország verejttekezi a keserves milliárdokat. Es ha ebből a csökkenő statisztikából még a válással végződött házasságok ijesztő számát is leszámítjuk, úgy valóban gondolkodóba kell esniök a nemzetek sorsáért felelősöknek, hogy mi lesz ennek a következménye és főleg a vége? Mi lesz azzal a százezer és millió leánnyal, akik bizva egy évezredes, tradicionális életberendezkedés megdönthetetlen szilárdságában, a békés házasesetre és nem arra készültek elő, hogy megélhetésükért a férfiakkal ököltre menjenek, de mi lesz viszont azzal a másik millió leánnyal is, akik talán idejekorán felismerve a veszedelmet, maguk szeretnének kenyeret keresni, de nem tudnak, mert még a férfiaknak sem jut elegendő.

A bajt nem nehéz felismerni, elvégre itt él, itt terjed, itt fenyeget közöttünk s ahhoz sem kell nagy szociológusnak lenni, hogy okát találjuk a fenyegető katasztrófának az általános elszegényedésben. De hol az orvos, aki a gyógyulást hozza? Hol van az a tudós, annyi sok közül, aki nem csak könyvet ír arról, hogyan lehetne megmenteni a kiveszni készülő családfákat és az azokkal együtt korhadó, pusztuló lelkeket, hanem azt valóban meg is cselekszi? Ma még sehol.

Pedig, de könnyű lenne. Csak egy néhány papírrongyot kellene széjjeltépni, csak egy néhány igazságtalanságot kellene beismerni és jóvátenni, csak a gyűlöletet kellene végre valahára a lelkekből kiirtani, máris nagyobb darab kenyér jutna azoknak, akik szívesen megosztanák azt egy szerető feleséggel.

Azok azonban, aki ma a megoldást keresik, mert elsősorban érdekük megtalálni, a nők, bizony téves

utakon haladnak. A férfit, aki azért nem mer meg-nősülni, mert a fizetéséből maga sem tud megélni, azzal igyekeznek a házasság berkeibe csalogatni, hogy mindig rövidebbre vágatják a szoknyájukat és egyre kevesebb és átlátszóbb, de viszont annál drágább ruhát vesznek magukra. Mintha bizony ezek eloszlatnák a lelkiismeretes férfi aggodalmait, hogy miből fognak megélni. Azok a házasságok pedig, amelyek egyedül ennek a csábitásnak köszönhetik a létrejöttüket, legtöbbször nem a temetőben, hanem az ügyvédi irodákban nyernek befejezést.

Igaz, hogy a helyzeten krinolinnal is csak éppen ilyen semmit sem lehetne segíteni. De a — mondjuk — valamivel komolyabb és főleg a készpénz nyújtotta lehetőségekig olcsóbb öltözködés talán mégis valahogy több bizodalmat, több bátorságot, nagyobb merészséget keltene a nősülni hajlamos férfiakban a »mégis csak« nekivágáshoz. Nem osztjuk nagyanyáink felfogását, hogy a női láb bokán felül és a kar csuklón felül már okvetlenül az erkölcstelenséget jelképezik, de annál inkább osztjuk például a pénzügyminiszter felfogását, aki nagyon is illetlen dolognak tartja, hogy mai szegénységünk dacára is évente milliőkat kell kiadnunk drága külföldi női divatcikkekért, mert még a masamódlányka is az ajkát biggyeszi, ha nem valódi francia selymet vagy parfümöt tesznek eléje, hanem talán éppen azt, amit a bátyja szőtt vagy készített Budapesten. Hát ez bizony nem megoldása a házasság problémájának.

De miért írjuk mi le mindezt éppen a Csendőrségi Lapokban?

Csak azért, hogy gondolkozzunk felette, vajjon okvetlenül így kell-e ennek nálunk is lennie? Vajjon csakugyan olyan nagyhatalom-e egy néhány párisi szabó és selyemgyár üzleti érdeke, amely előtt Bürgözdön vagy Sárosfalván is okvetlenül térdet-fejet kell hajtaniok nemcsak a nőknek, hanem a férfiaknak is a kiürített pénztárcák alakjában. Es hogy vajjon csakugyan még jobban csökkenne-e a házasságkötések száma, ha a női ruhák francia selyem helyett például — uram bocsá' — magyar batisztból készülnének?

Ebben a kis országban is sokan vagyunk, hála Istennek, akik nemzetünk és drága magyar leányaink jövőjét a szivünkön viseljük. Már a honvédségben, csendőrségben, rendőrségben is valamennyien, ezeken kívül még többen. Eppen elegen ahhoz, hogy külön divatot merészeljünk magunknak csinálni. Bizonyos, hogy a házasság európai válságát nem fogjuk ezzel megoldani, de hátha-hátha mégis valami csoda történik és mégis sikerülne legalább a mi országunk házassági statisztikáját egynehány százalékkal felemelni. Mert a batisztot a kicsi fizetésből mégis csak inkább meg lehet fizetni, mint például a velour-chiffont.

Azok a csendőrök azonban, akik egy éve várnak a nősülési engedélyre, ne irjanak nekünk levelet. Mert számukra aztán már külön mondanivalónk lesz.

Látogatás a szegedi csillagbörtönben.

Tudvalevő, hogy a büntető rendelkezéseknek mindenkor közel kell állniok és alkalmazkodniok a gyakorlati élet követelményeihez.

A bűn elkövetésével kapcsolatban mindig az a követelmény lép előtérbe, hogy az megtoroltassék, vagyis hogy a büntetésnek meg legyen az elégtételi jellege. Ez a megtorlás elsősorban az elégtételt, másodsorban javítást s harmadsorban az elrettenést tüzte ki feladataul.

Büntetőtörvénykönyvünk a XIX. századbeli klasszikus büntetőiskola elvein épülvén fel, szintén a megtorló jellegű büntetési rendszert követeli.

Ujabb irányt jelent, hogy a modern szabadságvesztés büntetések nem annyira a megfélemlítés és elrettenés útján való megtorlásra irányulnak, hanem a büntetések tényleges célja inkább az, hogy a társadalomellenes elemekből — megfelelő individuális irányítás, ellenőrzés és fegyelmezés mellett — hasznos embereket juttassanak vissza a dolgozó társadalomba. Viszont azokkal szemben, akik nyers erőszakkal, eldurvult erkölccsel, az állam- és a társadalom érdekeit szolgáló törvényeket nem tisztelő szabadossággal vagy a mások jogos érdekeit semmibe nem vevő nyeresóvágygyal igyekeznek elősegíteni az állami és társadalmi kötelekek meglazítását vagy szétesését, kell, hogy a büntető igazságszolgáltatás hatékonyabb eszközöket alkalmazzon.

Büntetőtörvénykönyvünknek talán éppen az volt a legfőbb fogyatkozása, hogy ezekkel az utóbb emli-

tett elemekkel szemben nem nyújtott kellő védelmet. Hovatovább emiatt tarthatatlanná is vált a helyzet, amely természetszerűen vont maga után az 1928. évi X. tc. megalkotását, mely a többek között olyan intézkedések megtételét is lehetővé teszi, melyek egyrésztől megkísérlik ugyan a megrögzött büntetetteknek törvénytisztelő, rendszerető és munkás emberekké nevelését, de másrésztől ártalmatlanná is teszik őket mindaddig, amíg közveszélyességük tart.

A börtönügy nagy jelentőségére figyelemmel a szegedi csendőrkerületi parancsnokság módot keresett arra, hogy a híres szegedi csillagbörtönt a téli tisztifoglalkozások során¹⁾ — egyelőre legalább a tisztikarral — megismertesse s ezért érintkezésbe lépve a börtönigazgatósággal, január 10-én *Verbó János* ezredes vezetése alatt és *dr. Csiky Jenő* igazgató szakszerű kalauzolása mellett azt megtekintette.

Dr. Csiky igazgató a börtönügy általános problémáját elméletileg és gyakorlatilag is ismertette. A résztvevők meggyőződhetnek, hogy börtönügyünk magas színvonalon áll.

A magyar börtönügynek uralkodó gondolata az, hogy a szabadságvesztéssel sujtottak munkakedvük felébresztésével és fokozásával rendes életmódhoz, tisztességes munkához szokjanak, oktattassanak és a legszigorubb külső fegyelem mellett belső lelkipozásban is részesíttessenek.

A szegedi csillagbörtön, amelyet 1882-ben *Wagner Gyula* épített, eredetileg a büntető törvényszék elhelyezéséül is szolgált²⁾ s a törvényszéki és államfogház

¹⁾ A kerületi parancsnokság tervbe vette még hasonló tanulságos kirándulások megtételét a dohánygyárba, a villany- és gázgyárba, a kenderfonógyárba és a Back-féle henger- és gőzmalomba.

²⁾ 1906

Magyar föld

*Aki ezt a magyar hazát
Más hazáért odahagyja,
Az e földnek hívó szavát
Égyre hallja, egyre hallja.*

*Mi is az a bűvös erő,
Mely szüntelen haza vonja?
A nádjódte piciny kunyhó,
Vagy a szőlő lankás dombja?*

*Az a rét tán, ahol egykor
Vártá annyi játszótársa?
Vagy a szép meséket sugó
Lombos akác, karcsú hársfa?*

*Hívja talán az a könnycsepp,
Amely arcán végig pergett,
Mikor látta legutolszor
Azt a jalut, azt a berket?*

*Vagy az a szent domb, hol pihen
Rég porladó édes anyja?
Hisz lelkében visszacsendül
Most is az ő drága hangja.*

*O sem tudja, hogy mi vonja
Mindörökre, mindörökre,
Mi az, ami visszahívja,
Vissza, magyar sírgödörbe.*

Feleki Sándor.

Tűzben, vízben, levegőben...

Írta: KARIKA KÁLMÁN örmester (Székesfehérvár).

1916 júniusában — ki tudja, hányadszor — újra megélénkült a pozsonyi hidászlaktanya. Az 1897-es korszálybeli ujoncok, kik közé én is tartoztam, be lettünk osztva egy új, a harctérre induló menetszázadba.

Néhány nappal az indulás előtt már feltűztük vadonutaj sapkánkra a három szövetséges állam nemzeti színeit s fiatalos jókedvvel, meg nagy reményekkel adtuk át magunkat a gondolatnak, hogy néhány nap múlva ismeretlen országokba fogunk menni, ahonnan már annyi bajtársunk visszatért, ki rokkantan, ki pedig dicsőségesen, kitüntetésekkel telerakva...

A várva várt nap végre elkövetkezett. Június 15-én délután megkaptuk a parancsot az indulásra. Három órakor délután »Vergatterungot« fújt a »Bataillonshornista« és mi felvirágozott puskákkal, büszkén, hangosan és határozottan mondottuk az esküszöveget felolvasó Nagy Sándor százados ur után, hogy: »Tűzben, vízben, levegőben!...«

Az esketés után rövid bucsuztató beszéd következett s utána a »Vergatterungot fuj a Bataillonshornista« kezdetű katonadal vidám hangjai mellett kimentünk az állomásra. Bizony így volt ez ezelőtt tizenhárom esztendővel. Ma már csak emlék mindez, pedig akkor olyan megszokott dolog volt egy-egy menetszázad elindítása, hogy még a laktanya közelében lakó gyermekek is már kívülről tudták az egész elindítási ceremónia lefolyását.

Hát még mikor az állomáson megkezdődött a bucsuzkodás, az volt ám még csak az igazi szívetfacsaró látvány. Én még csak könnyen megváltam Pozsony városától

ma is — és még mindig — egy komplexumot képez a börtönnel. Az előbbieket befogadó képessége 250+20, az utóbbi 700. Jelenlegi rabállomány 802.

Nagy-magyarországon kilenc országos büntetőintézet volt, melyek közül éppen a legjobban berendezettek: a lipótvárit, az illavait és a nagyenyedit vesztettük el. Megcsonkított országunk területén maradt országos büntető intézeteink: a váci és soproni fegyház, a szegedi börtön, a márianosztrai és hartai büntetőintézetek, végül a budapesti gyűjtőfogház. Ezek összbefogadó képessége 3884.

Az 1928. évi X. tc. alapján a megrögzött büntetettek számára a soproni fegyházban férfi, a márianosztrai büntető intézetben női »szigorított dologház« állított fel.

A szegedi csillagbörtön a város belterületén fekszik, mintegy 2 holdnyi területen. Az egész épület tömböt magas kökerítés övezi. Közvetlen szomszédságában van a faüzem-ipartelepe. Maga a börtön kereszt alakú s ezért a köznép, építése idején, csillagbörtönnel nevezte el.

Személyzete: az adminisztrációt és az őrszolgálatot ellátókból alakul. Utóbbi létszáma 137, amelyből 3 munkavezető, 8 őrmester, 126 közőr.

Gazdasága: 52 hold bérelt kertgazdaság Ujszege-den, amelyen az intézet tényleg belterjes kertgazdálkodást is folytat és több rabmunkást foglalkoztat. A börtön kertgazdasága egyben a közvetítő intézet szerepét is betölti, nevezetesen azok az elítéltek, akik a Btk. 44. §-a szerint a büntetés kétharmad részét már letöltötték, itt lesznek alkalmazva. A kertgazdaságban már nincsenek szigorú és állandó ellenőrzés alatt, hanem a munkájukat és feladatukat naponta egyszer közlik velük és mindenkinek egyéni akaratára van

bizva, hogy azt mikor végzi el. A munkanap végeztével lesz munkájuk elbírálva és azok, akik a feladatot nem végezték el, amivel megbizhatatlanságukat és a szabad életre való alkalmatlanságukat bizonyítják, maguk előtt a Btk. 48. §-ában meghatározott feltételes szabadságra jutás utját zárják el. A közvetítő intézet feladata tehát az elítélteket erkölcsileg megerősíteni, önálló munkára szoktatni és ezzel a szabad társadalomban való tisztességes életre előkészíteni.

A börtönben a kertgazdaság mellett a kézműves iparágak is meghonosítottak. Így különösen a cipészüzeme pl. olyan nagy méretű, hogy az összes büntetőintézetek és bírósági fogházak letartóztatottjainak, sőt az állami nevelőotthonok növendékeinek is ellátja láb-beli szükségletét. A takácsüzem pedig a nevelőotthonok növendékeinek nyári szükségletét, a sötétkéek csikos vásznát, valamint az őrség fehérnemű ellátásához szükséges pamutvásznát állítja elő. Ezzel ezen üzemek teljesítménye fedezi az igazságügyi tárca összes e tárgyú szükségletét.

Általában rendkívül érdekes, hogy a magyar igazságügyi kormány felismerve azt a veszélyt, amelyet a tétlenség rejt magában, a legmesszebbmenő gondoskodással törekedett arra és érte is el a rabok állandó és hasznos foglalkoztatását.

Földművelő állam lévén a statisztikai adatok azt mutatják, hogy a férfi letartóztatottaknak mintegy fele az östermeléssel foglalkozók sorából kerül ki, miből folyólag a mezőgazdasági rabmunka kifejlesztésének országos vonatkozásban fokozott jelentősége van.

A szegedi börtön rabjainak csak elenyészően csekély töredéke van foglalkoztatva kertgazdasági munkával, ellenben a nagyobb rész szakemberek vezetése alatt, szövő, kosárfonó, szabó, vasipari, könyvkötő mű-

— nem gondoltam, hogy ilyen hosszú időre kell megválnom tőle — mert nem volt senki hozzátartozóm benne, de másoknak és különösen az öreg rezervistáknak, bizony nagyon nehezen akaródzott felszállani a vonatra. Kit egy gyermek tartott vissza, kit egy asszony, kit egy leány... Engem senki.

Amikor a menetszázadba beosztottak, még nem voltam csak nyolc hónapos katona. A háború alatt már ez is sok idő volt, szinte már »öreg« voltam a többi fiatalabb regruta mellett, de hát azért igazság szerint mégis csak regrutasorba számítottam. A vonaton eszembe jutott az eskü szövege. Azt még csak megértettem, hogy: »Tűzben, vízben...«, de hogy a levegőben hogy lehet harcolni és főleg engedelmessé válni, az már nem ment sehogyse az én regruta koponyámba. A repülő embert én úgy képzeltem valahogy, hogy az minden és mindenki fölött van a világon, annak senki sem parancsol, azt csinálja, amit akar, ha akar leszáll, ha akar elrepül, aztán tessék utánamenni és hadtörvényszék elé állítani.

A sors úgy hozta magával, hogy személyesen meggyőződtem mind a kettőről: a tüzről is, a vízről is... A levegőről nem, de azt meg mástól hallottam.

Gyorsan hagytuk magunk mögött az örökké emlékezetes lengyel városokat. Lublin... Ivangorod... Kovel... Ugy látszik, sürgős szükség volt ránk.

Éjjel érkeztünk meg a vasuti végállomásunkra s mindjárt menetelni is kezdtünk. Nagyon kíváncsi voltam, hogy vajjon mit fogok látni az idegen országban majd reggel, ha virrad. Egyszer csak a közvetlen közelünkben elsütöttek egy ágyút. Nosza, volt nagy riadalom a regruták között... Ugy szétugrottunk, mint a birkák. Az ágyulövés hirtelen, villámgyors és vakító fénye a szemünk világát is elvette úgy, hogy

jó időbe tellett, amíg aztán tovább tudunk botorkálni a sötétben. A harcot járt öregek a hasukat fogták, úgy kinevettek minket. De bizony én bennem már akkor kezdődött megérlelni az az érzés, hogy ahol ekkorákat lönek, az nem lehet gyerekjáték.

A tulnyomó számban volt oroszok állandóan és erősen támadták a mi vonalainkat. Egy erősebb támadás az egész frontot áttöréssel fenyegette s a veszedelem elhárítására az összes tartalékokat harcba kellett vetni. Így aztán én is a tűzbe jutottam, az első ütközetbe. Nem vagyok gyáva ember, akkor sem voltam az, de azért azt az első tüzkeresztséget életemben el nem felejttem. Az a rettenetes lárma, bömbölés, csattogás, srappellek, gránátok süvítése, robbanása, a sebesültek szívetfacsaró jajgatása, a minden pillanatban bekövetkező halál vagy a talán még annál is borzasztóbb súlyos megsebesülés gondolata, másfelől azonban a harc természetes izgalma, a győzelemre való lázas törekvés, az »Előrel« bizony hibátlan idegzetet kívánnak.

Megértettem, hogy mit jelent az eskü szava: »Tűzben«.

A következő esztendőben az olasz harctérre kerültem. Az Isonzó és a Tagliamento folyókon történt átkelés után a nekem legemlékezetesebb folyó, a Piave következett. Szuroksötét éjszakában, rögtönzött csónakokon, egyetlen ágyulövésnyi segítség vagy támogatás nélkül fiatal rohamistákat kellett átvinni a Piave tulsó partjára az olaszokhoz. Elindulásunk alkalmával az olaszok sűrűn jelezték, hogy ébren vannak, míg végre, megneszelve valamit, a folyó tulsó partján lévő összes harcgepeiket működésbe helyezték. Az egész vonalon csak sűrűn szikrázó géppuska- és golyószórótűzet lehetett látni.

Az egészen megvilágított Piave nyugodt víztükrében, az olasz részen, sűrű cserjés bokrot fedeztünk fel, amelyből

helyben dolgozik, amely iparok elsősorban az intézet házi szükségletét elégítik ki, ezenkívül egy magán rabmunka vállalkozó szövetkezet butor, illetve hajlitott butoripari nagyobb terjedelmű üzemet tart fenn, amelyben többszáz rab dolgozik, napi 1 P 60 f. bérért.

A kapott információ szerint ez az ugynevezett vállalati kezelés csak kisegítésképpen jön alkalmazásba olyankor, amikor a rabok munkaerejét az államilag üzött iparokban nem lehet megfelelően foglalkoztatni.

A szegedi börtön teljesen fel van szerelve a technika korszerű vívmányaival. Kórháza, villanyfejlesztő telepe, központi fűtése, vízvezeték, modern gépekkel felszerelt munkatermei, gőzmosója, pékműhelye, fürdője, tanterme, stb. vannak.

Az igazgatóságon, a katonai fegyelem alatt álló őrszemélyzeten és az ipari alkalmazottakon kívül orvos, lelkész és tanítók vesznek tevékeny részt hivatáskörükön belül az elítéltek erkölcsi nevelésében és foglalkoztatásában.

Egyes iparágakat ki is tanulhatnak a rabok és magukat azokban segédökké képezhetik ki és fel is szabadulnak.

Az intézetnek van egy gyönyörű kápolnája, a tanterem pedig egyben református imaházul is szolgál.

Az elítéltek szellemi foglalkoztatására és gondozására szolgálnak az olvasmányok és a vasárnapi előadások. 30 éven alul minden rab iskolaköteles. A rabiskola első osztályába az analfabéták, a második osztályába az írni és olvasni tudók soroztatnak be. Örvendetes jelenség, hogy az első osztálynak csak 12 hallgatója van és ezek legnagyobb része cigány.

A munkaképes rabok nyáron 9¹/₂ órát, télen 8¹/₂ órát dolgozni tartoznak. Hogy mit, azt elsősorban az illető előbbi mestersége szabja meg. Zárt helyiségen

kivüli munkára alkalmazás csak a kellő megválogatás alapján történik.

A rabokkal szembeni bánásmód — a minden irányú legéberebb ellenőrzés mellett — teljesen humánus. Külföldi szakemberek, akik országos büntetőintézeteinket időnkint meglátogatják és tanulmányozzák, e tekintetben is mintaszerű állapotokról számolnak be.

Kényszerbüntetések (magánzárkába zárás, kurta-vas) egészen kivételes esetekben alkalmaztatnak. Sokkal hatásosabbnak bizonyult büntetési módok a különböző kedvezmények elvonása, a munkajutalom leszállítása, a lustákkal szemben a munkamegvonás stb.

Az ugynevezett progresszív börtönrendszerrel a megtorlás mértékének a javulás fokához kell igazodnia.

A magánzárkába zárás heteken, sőt hónapokon át még a megrögzött lelkületű emberre is jótékony hatással van a magabaszállást illetően. Egyetlen olvasmány, amit a kezéhez kap, az imakönyv és egyetlen ember, akivel beszélhet, a pap. Ez az éjjel-nappali magánzárás a legkérgesebb lelkületet is megtöri.

A magánzárást a büntetés megkezdése idején alkalmazzák és pedig a büntetési idő egyharmadrészének leteltéig, de legfeljebb egy évig. A szegedi börtönben 70 ilyen magánzárka van, tehát 10 százaléka a rablétszámnak. A magánzárás — férőhely hiányában — rendszerint rövidebb ideig tart. Ha a magabaszállás és a bűncselekmény elkövetése feletti őszinte töredelem és megbánás ideje bekövetkezett, a rab foglalkoztatása is kezdetét veszi.

Szakvélemények emellett szólnak, hogy a büntetőintézetekből kikerülő emberek csekély százaléka lesz visszaeső, ami a büntetőintézetekben meghonosított progresszív büntetőrendszer nevelő és javító hatását igazolja.

Élénk puskatűz fogadott minket. A csónakkal visszafordulni már nem lehetett, menni kellett előre a biztos halálba... En kikerültem valahogy belőle, de bizony a fiatal 31-es rohamisták közül nagyon sokan ott maradtak...

Ez jelentette számomra az eskü szövegének második szavát, hogy: »Vizben...«.

A háború forrataga közben aztán a francia harctérre kerültem, Verduntól balra egy nagy erdőségbe. Amit alább elmondani akarok nem velem történt meg, hanem csak olvastam (Tolnai Világtörténelem 1914—15, 143—145. oldal), de elmondom, mert én a harmadik helyre, a levegőbe, sehase kerülhettem.

Egy alkalommal a franciák több német katonát foglyul ejtettek. A foglyok közül kiválasztottak két intelligens altisztet és bevitték a vezérkari hirszerző irodába, hogy kikérdezzék őket. Tudniillik a németeknek egy elrejtett ütegük hosszabb időn keresztül óriási veszteségeket okozott a franciáknak, de az üteg helyét sehogysem tudták megtalálni. Ezt szerették volna a két német altisztből kivenni.

Az üteg hollétéről azonban a két német minden felvilágosítást megtagadott. A franciák méregbe jöttek. Egy francia repülőtszázadot azt ajánlotta, hogy a két németet, aki még életében sohasem ült repülőgépen, tegyék fel egy francia repülőgépre, majd ott, az ég és a föld között, meg fogják mutatni, hol az üteg.

Ugy is lett. Felkötözték őket a repülőgépre s egy francia tiszt felrepült velük. Aki életében először ült repülőgépen, csak az tudja felfogni azt az érzést, ami az ilyen utazással még nyugodt békeviszonyok között is vele jár, hát még háborúban, amikor alighogy felszállt a repülőgép, a német tüzéség már irgalmatlanul tüzelni kezdett rá.

A két német csak ült a repülőgépen a mindenfelé robbanó srappell-felhők között, de egy szót sem szóltak. Mikor abba az irányba kerültek, ahol a francia tiszt az üteget sejtette, jelekkel kérdezte, hogy mutassák meg az üteg álláspontját, a németek azonban némák maradtak, mint a sír. Az erős német tűz miatt a francia repülőgép visszahúzódnak kényyszerült s az egyik németet a leszállás után azonnal kórházba kellett szállítani, annyira megviselték az izgalmak.

A másik németet azonban másnap újra felvitték a repülőgépen. Enni persze elfelejtették adni neki. Hiába volt minden, a német másnap is néma volt, mint a sír...

Közben a németek szokatlanul erős tűz alá vették a repülőgépet s egy srappellszilánk a repülőgép propellerjét megsértette. Észrevette ezt a francia, a gép inogni kezdett, francia terület felé már nem lehetett irányítani a gépet s így kénytelen volt a német rajvonalhöz közel, német területen leszállani. Mikor a francia tiszt látta, hogy nincs menekvése, elővette a pisztolyát és a repülőgépre kötözött német altisztre lőtt, de a sietségben és izgalmában csak a vállán sebesítette meg, azután maga ellen fordította a fegyvert és öngyilkos akart lenni, de ebben az előrohánót német katonaság megakadályozta.

Az esetről jelentést tettek Vilmos császárnak is, aki az I. osztag vaskeresztel tüntette ki bátor és hűségese katonáját, akit *Farm János* örmesternek hívtak. Megérdemli, hogy mi is megörökítsük a nevét.

Ő tartotta be az eskü szövegének harmadik fogalmát: »...és levegőben...«.

Magára a bűnözés mérlegére azonban ez a rendszer nincs különösebb befolyással. A bűn mérlege az egész világon a bűn emelkedését mutatja, hazánkban éppen úgy, mint a külföldi államok bármelyikében. A rekordot az Egyesült Államok viszik, ahol egy-egy magára a bűnözésre s az az elleni küzdelemre tizenkétszer akkora összeg fordítatik, mint amelyet a hadsereg és haditengerészet együttvéve felemészt. Pedig átlagban véve 75.000—100.000 férfi és nő van bezárva börtönökben és ezeken kívül 200.000 férfi és nő van a javító intézetekben és dologházakban. A fegyverintézetek száma 3700, tehát közel annyi, mint az összes magyarországi büntetőintézeteink befogadó képessége.

Mindenesetre a szegedi csillagbörtönben tett kör-séta egy kis elmélkedésre és utángondolásra elegendő alapot szolgáltatott.

Dr. Py.

A magyar csendőrök a déli harctéren

1914—18.

Irta: **SUHAY IMRE** tábornok.

(4. közlemény.)

III.

A csendőrség mint harcoló csapat.

Közleményem első részében megemlékeztem arról, hogy a csendőrség — és pedig úgy a tábori csendőrség, mint a belterületi — népfelkelőkkel megerősíthető volt és hogy ez a népfelkelőkkel megerősített csendőrség különösen Erdélyben nagy szerepet játszott. Ezt a szerepet különösen a Romániával való viszonyunk állandó bizonytalansága, majd később a román hadüzenet juttatta a csendőrségnek.

A Pflanzler-Baltin-féle hadsereg csoportparancsnokságnak arra az előterjesztésére, amelyben a honvédelmi miniszternek Erdély védelmére önkéntes csapatok felállítását javasolta, a honvédelmi miniszter ilyen csapatok esetleges felállítását a hadseregfőparancsnokságra bízta, a határőrizetet azonban a saját hatáskörében úgy szervezte meg, hogy a határ mentén levő csendőrörsöket átlag 40 főre emelte és ezek mögött szakasz- és jótartalékokat állított fel, úgyhogy 1914—15 tél óta Erdély biztonságáról elsősorban a megerősített csendőrség gondoskodott.

Az AOK.*) a határbiztosításnak ezt a módját magáévá tette, sőt a kárpáti harcok és Przemysl el-esetének behatása alatt a honvédelmi miniszter urtól ezen csendőrségnek további megerősítését kérte, aminek a miniszter két ízben is eleget tett. (14.777 és 17.514. eln. 1—1915.)

*) AOK = hadseregfőparancsnokság.

Átok azokra, akik Magyarországon e pillanatban lábbal tiporják az emberi jogokat és isteni törvényeket. E hős nemzet hőhérait megátkozva, a martirokat vigasztaljuk meg gyászos sorsukban. Átok a zsarnokokra és áldás a nemzetekre.

(VICTOR HUGO, 1853.)

A honvédelmi miniszter Erdély biztonságáról már csak azért is a csendőrség megerősítése útján óhajtott gondoskodni, mert ezirányban a m. kir. belügyminiszter is megkereste. Az erdélyi csendőrség első ilyen megerősítése még 1914-ben 1500 népfelkelő kiutalásával történt meg. A vonatkozó rendelet szerint az erdélyi népfelkelő parancsnokságok által és pedig:

a 21.	népfelkelő parancsnokságtól	700
a 22.	„ „	45
a 23.	„ „	125
a 24.	„ „	205
a 32.	„ „	425
Összesen		1500

népfelkelő adatott át a brassói VII. csendőrkerületnek.

A kiutalt legénység magyar vagy szász nemzeti-ségű volt, politikailag és erkölcsileg mindannyian megbízható egyének. A központi fegyvertár ezt a legénységet Werndl puskával, szuronnyal és fejenként 50 tölténnyel látta el.

Amikor azután 1914 15 telén a politikai viszony Romániával rosszabbodott, ez a csendőrség, amint ezt már jeleztem, újból megerősített. A H. M. ezirányban következőképp intézkedett: Az I. (kolozsvári) és VII. (brassói) csendőrkerület területén lévő csendőrség megerősítendő és pedig:

A) *Egyes csendőrörsök megerősítése* népfelkelő csendőrkarhatalmi osztagok által, amely célra a két csendőrkerületnek 3500 kiképzett népfelkelő engedte-tett át.

Ruházat, felszerelés: Téli óvóruházat, sátorlap, kisásó vagy csákánybalta, hátzísák, 2—2 sebkötöző csomag, 1—1 öngyújtó, 30—30 ember 2—2 drb. zseblámpa. Azonkívül hegymászó botok, vasak stb.

Fegyverzet: Ismétlő puska, haditáska lőszer: 120 töltény.

B) *Belterületi csendőrtartalék osztagok* állittatnak fel egyes fontosabb központokban. Erre a célra 1500 népfelkelő bocsáttatik rendelkezésre. Utóbbiak rendelkezési helyükön folytatják katonai kiképzésüket, az illetékes csendőrkerületi parancsnokság rendelkezése szerint pedig csendőrségi kiképzésüket kezdik.

Ruházat, felszerelés: Teljes harcszerű, hátbörönd helyett második tarisznya.

Fegyverzet: Werndl puska, kard szuronnyal, 100 drb. töltény.

C) *Azonfelül népfelkelő tartalék osztagok* állittatnak fel. Erre a célra további 61 népfelkelő tiszt és 4000 népfelkelő legénység bocsáttatik a csendőrkerületek rendelkezésére.

Ezen intézkedésekből látni, hogy már a háboru első felében, az erdélyi csendőrség oly arányokban erősített meg, hogy hamarosan ennek magasabb kö-telékbe való szervezése vált szükségessé. Az alkalmat erre az 1915. évi tavaszi hadihelyzet szolgáltatta. Az osztrák-magyar haderők az orosz tulerő nyomása foly-tán a Kárpátokba vonultak vissza és nehéz harcok-ban állottak; a német főerők továbbra is a francia hadszíntéren voltak lekötve, úgy hogy az oroszok le-küzdésére nagyobb erőket nem bocsáthattak rendelkezésre. 1915 március havában Przemysl is elesett és úgy látszott, hogy a központi hatalmak az ellenséges tulerő nyomása alatt hamarosan összeroskadnak. Ezen benyomás alatt 1915 április havában Olaszország tel-jesen az ántánthoz pártolt és amint ismeretes május havában meg is üzente a háborut. Románia belsőleg

már akkor el volt határozva, hogy szintén fegyveresen fordul volt szövetségesei ellen, csak meg akarta várni, amíg azok Olaszország fellépése által még kellemetlenebb helyzetbe jutnak.

A hadiszerencse azonban éppen ebben a kritikus időben nagyot fordult. A központi hatalmak május 5-én együttes támadásban Gorlicénél áttörték az orosz frontot és az egész orosz haderőt, súlyos vereségek közepe, visszavonulásra kényszerítették. Az olasz haderő pedig mindjárt a határon megakadt és semmi néven nevezendő eredményt nem ért el. A központi hatalmaknak eme sikerei erős benyomást tettek Romániára, amely hirtelen taktikát változtatott és látszólag ismét barátságosabbá vált. A központi hatalmak azonban tisztában voltak immáron az oláh érzelmekkel és tudták, hogy baj esetén a román fegyveres beavatkozással számolni kell. Az AOK. ez okból Erdély védelmét az eddiginél hathatósabban szervezte meg. A *határvédelem parancsnoka Goldbach tábornok* lett, aki békében évenként a nagyszebeni hadtest vezérkari főnöke volt és mint ilyen kitűnően ismerte az erdélyi viszonyokat.

Parancsnoksága alá helyezték a megerősített csendőrség és a folytatólagosan rendelkezésre bocsátott népfelkelő osztagok. Ezen intézkedések folyamányaként elsősorban az Erdély határán lévő népfelkelő csendőralakulatok vonattak össze magasabb kötelékbe.

Erről Goldbach tábornok 1915 június 15-én Nagyszebenből a következőket jelenti az AOK.-nak:

A szervezés első foka volt a határ csendőrörsök és azok népfelkelő legénységének, valamint a határ szakasztartalékok és főtartalékoknak beosztása zászlóalj és ezred kötelékbe; ezen szervezésnél a szakaszok beosztása és a fegyverek számaránya tekintetbe vétetett.

A parancsnokok e hó 14-én eligazítva állomásaikra utba indultak. A jövőben a most megalakított 4 ezrednek szervezése egy hadosztályba van tervbe véve olyképp, hogy az a működő sereg mozgékonyágával bírjon és szükség esetén a biztosító szolgálatra az okvetlenül szükséges csendőrök visszahagyása után más hadszíntéren is alkalmazható legyen. A hadosztályparancsnokság Nagyszebenben alakul meg.

Erdélyi csendőr hadosztály parancsnokság.

Csapatrend.

Parancsnok; *Goldbach Antal* vezérőrnagy.

Parancsnokhelyettes: *Sándor László* m. kir. csendőr ezredes.

Beosztottak: *Lauschmann* m. kir. honv. alezredes, *Kissling* vkt. szdos.

4. Erdélyi csendőrezred Parancsnok: <i>Kesztler</i> őrn. Maroshévízen	3. Erdélyi csendőrezred Parancsnok: <i>Deutsch</i> alezr. Csikszeredán	2. Erdélyi csendőrezred Parancsnok: <i>Jármay</i> őrn. Brassóban	1. Erdélyi csendőrezred Par.-nok: <i>Dugantsy</i> őrn. Nagyszebenben
4/I. kb. 360 puska. Par.-nok: <i>Rátvay</i> szds. <i>Gyimesközéplak</i> . Alakul a gyergyószentmiklósi alszakaszból.	3/I. kb. 420 puska. Par.-nok: <i>Mayer</i> cs. őrn. <i>Kászonujfalu</i> , Alakul a csikszeredai alszakaszból és a csikszeredai szakasztartalékból.	2/I. kb. 660 puska. Par.-nok: <i>Liszay</i> szds. <i>Töröcsvár</i> . Alakul a fogarasi és zernesti alszakaszokból és a fogarasi szakasztartalékból.	1/I. kb. 870 puska. Par.-nok: <i>Kohlbach</i> őrn. <i>Hátszeg</i> Alakul a hátszegi szakaszból.
4/II. kb. 440 puska. Par.-nok: <i>Márialaky</i> cs. szds. <i>Maroshévíz</i> Alakul a marosvásárhelyi szakaszból.	3/II. kb. 500 puska. Par.-nok: <i>Keresztes</i> népf. őrnagy. <i>Csikszereda</i> . Alakul a csikszeredai 1/2 főtartalékból.	2/II. kb. 860 puska. Par.-nok: <i>Marich</i> szds. <i>Brassó</i> Alakul a brassói alszakaszból és szakasztartalékból.	1/II. kb. 1030 puska. Par.-nok: <i>Pap-Kovács</i> szds. <i>Nagyfalmács</i> . Alakul a nagyszebeni szakaszból.
4/III. kb. 420 puska. Par.-nok: <i>Eötvös</i> szds. <i>Pihucza</i> . Alakul a besztercei alszakaszból, a tölgyesi és a besztercei szakasztartalékból.	3/III. kb. 500 puska. Par.-nok: <i>Szokoll</i> őrn. <i>Csikszereda</i> . Alakul a csikszeredai 1/2 főtartalékból.	2/III. kb. 680 puska. Par.-nok: <i>Herold</i> cs. szds. <i>Sepsiszentgyörgy</i> . Alakul a sepsiszentgyörgyi alszakaszból és a magyarbodzai és kézdivásárhelyi szakasztartalékokból.	1/III. kb. 500 puska. Par.-nok: <i>Fülöp</i> szds. <i>Nagyselyk</i> . Alakul az erzsébetvárosi főtartalékból, amely Nagyselykre helyeztetik.

Megjegyzés.

1. Minden zlj. 3-4 századot alakít.
2. Jelenlegi fegyverzet: szabványos puska, orosz ismétlőpuska és Werndl puska 3:8:1 arányban. — Jelenlegi lőszer: puskánként 120 töltény. Kb. 20 darab töltény havonként gyakorlatra. — Jelenlegi élelmezés: békeélelmezés, a nagyszebeni katonai parancsnokság intézkedése szerint.
3. Illeték és gazd. közigazg. ügyekben a zlj. és ezredparancsnokságok a nagyszebeni katonai parancsnoksághoz vannak utalva.
4. Ezred- és zászlóalj törzsek a legszűkebb mértékben az alárendelt csapatokból alakítandók. Ezredenkint 1-1 gazdászati tiszt beosztása iránt gondoskodás történik.
5. Csendőrtisztek olyképp osztassanak be, hogy eddigi szolgálati körletükben megmaradjanak.

Lőszer: Fegyverenként 120 haditáska lőszer, 20 töltény gyakorlati célokra.

Élelmezés: A nagyszabeni katonai parság intézkedései szerint, mint békében.

Ezred és zlj. törzsek: Az alárendelt csapatok állományából a legcsekélyebb kiméret szerint alakítandók.

Létszám:

1. ezred.	1. zlj.	870 fegyver
	2. „	1030 „
	3. „	500 „
2. ezred.	1. „	660 „
	2. „	860 „
	3. „	680 „
3. ezred.	1. „	420 „
	2. „	500 „
	3. „	500 „
4. ezred.	1. „	360 „
	2. „	440 „
	3. „	420 „

Összesen 7240 fegyver

Goldbach tábornok ezen javaslatát az AOK. elfogadta és így egy esetleges román betörés első feltartóztatására 1915 június havában az »Erdélyi csendőr h. o.« alakult meg.

A h. o. kötelékébe tehát az összes, ezred-, zlj.- és századokba osztott csendőrörsök és egyéb népfelkelőből álló csendőralakulatok tartoztak. A határmenti örsök azonban ezen szervezés után is megmaradtak állomáshelyeiken és a közbiztonsági szolgálatot továbbra is végezték. Az összes legénység azonfelül harcgyakorlatokat és harcszerű lövészetet is végzett.

Ellenséges betörés esetében az örsök a kiadott rendelkezések szerint állomáshelyükön maradván közbiztonsági szolgálatukat tovább végzik, míg az ellenséges nyomás elől visszavonulva a most megállapított taktikai kötelékbe lépnek.

A h. o.-nál a hivatásos csendőrtisztek a következő beosztásokat nyerték:

Zlj. parancsnokok:

Mayer József őrnagy Kászonujfalun.

Herold Gyula szds. Sepsiszentgyörgyön.

Márialaky Imre szds. Ditrón.

H. o. törzsnél:

Endes Antal őrnagy csend. előadó.

Végh Kálmán hdgy. számvivő szakközeg.

1. ezrednél:

Gernyeszegi Oszkár főhadgy. ezr. segédtiszt.

Simon Balázs szds.

Gayer József hdgy.

báró Orbán Bódog hdgy.)

századparancsnok.

2. ezrednél:

Pajor Tamás fhgy. ezr. segédtiszt.

Orbán László

Szendrödi Béla

Juhász Ferenc

hdgy. századparancsnok.

3. ezrednél:

br. Diószeghy Tibor fhdgy. századparancsnok.

4. ezrednél:

Erdélyi Richárd fhdgy.

Ringbauer Győző hdgy.)

Besser Béla hdgy.

századparancsnok.

A H. M. a csendőr h. o. megalakulásával kapcsolatosan a 9518/eln. 1—1915. számú rendelettel ezen

seregtestnek hadműveletekre alkalmassá tételére is intézkedett. Ezek az intézkedések vonatkoztak:

a hiányzó törzsek,

12 gyal. géppuska osztag,

48 század távbeszélő járőr,

2 lovasszázad és a törzs gyalogszázad felállítására,

44 kerékpáros kirendelésére, továbbá a hadosztálynak szolgálati könyvekkel, e. ü. személyzettel és anyaggal stb. ellátására.

Az ekként megszervezett erdélyi csendőrhadosztály helyzetét a vázlat mutatja.

Alig, hogy ez a hadosztály megalakult, két irányban mutatkoztak nehézségek. Az AOK. egyrészt a csendőrhadosztályban is szívesen látott volna olyan hadművelleti egységet, amellyel Erdélyen kívül is rendelkezhetik, ez ellen azonban a magyar belügyminiszter, a belrend fentartására és az országhatárok biztosítására hivatott csendőrökről lévén szó, élesen tiltakozott.

Másrészt a hadosztályparancsnok rendszeres pótlásokat igényelt, amelyeket azonban a H. M. — különleges alakulatról lévén szó — folytatólagosan, úgy mint a hadrakelt seregnél, nem biztosíthatott.

Ezen kérdések áthidalására a H. M. 1915 július 21-én 10.030/eln. 1. szám alatt »az erdélyi csendőr h. o. önállósítása folytán felmerült kérdések rendezése« címén javaslattal fordult az AOK-hoz. A miniszter ebben az előterjesztésében a h. o. átszervezését javasolja, még pedig úgy, hogy a csendőrhadosztály a csendőrörsök kivonása által rendes honvéd h. o.-á alakíttassék át, amely a hadrendben a 70. h. gyalog h. o.-t képezné.

Az AOK. a H. M. ezen javaslatát elfogadta és az 1915. évi szeptember hó 18-án kelt 11.498/eln. 1. sz. rendelettel a csendőrhadosztály újjászerveztetett.

Ez a rendelet nagyjában a következő intézkedéseket ölelte fel:

A hadseregfőparancsnoksággal és a belügyminiszter ural egyetértőleg elrendelem:

Az erdélyi csendőrhadosztály a csendőralakulásoktól teljesen elválasztatik és mint tábort hadosztály atszerveztetik. A hadosztály kötelékében marad minden, ami jelenleg a csendőrhadosztályt alkotja, kivéve az alábbi csendőrlegénységet és az összes csendőrtiszteket, akik újra a csendőrkerületi parancsnokságnak rendeltetnek alá.

Intézkedések az átmenetre:

1. A csendőrkerület kötelékében maradnak és újra a csendőrkerületi parancsnokságnak rendeltetnek alá:

a) A határőrizeti örsök és a határörsök még pedig csak a Hadrend függelékében rendszeresített (mozgósítási), tehát nem a később felemelt állományon.

b) Azon 8 belterületi csendőrörs a hozzájuk beosztott népfelkelőkkel együtt, melyek a hadosztály szervezésébe bevonattak. (Ezen intézkedés által a h. o. kötelékéből kb. 1500 csendőr kivonatott, a megerősítésül korábban a csendőrségnek átadott népfelkelő legénység zöme azonban a h. o.-ban megmaradt.)

2. Az át nem alakított orosz fegyverek a csendőrkerületi parancsnokság visszaadandó legénységénél maradnak.

Ezen intézkedések alapján a csendőrhadosztály 70. honvédhadosztállyá változott át. A volt csendőrezredek megszűntek, illetve átszervezve, mint új 312., 313. 314. és 315. honvéd gyalogezredek a hadrakelt sereg hadrendjébe állítottak be.

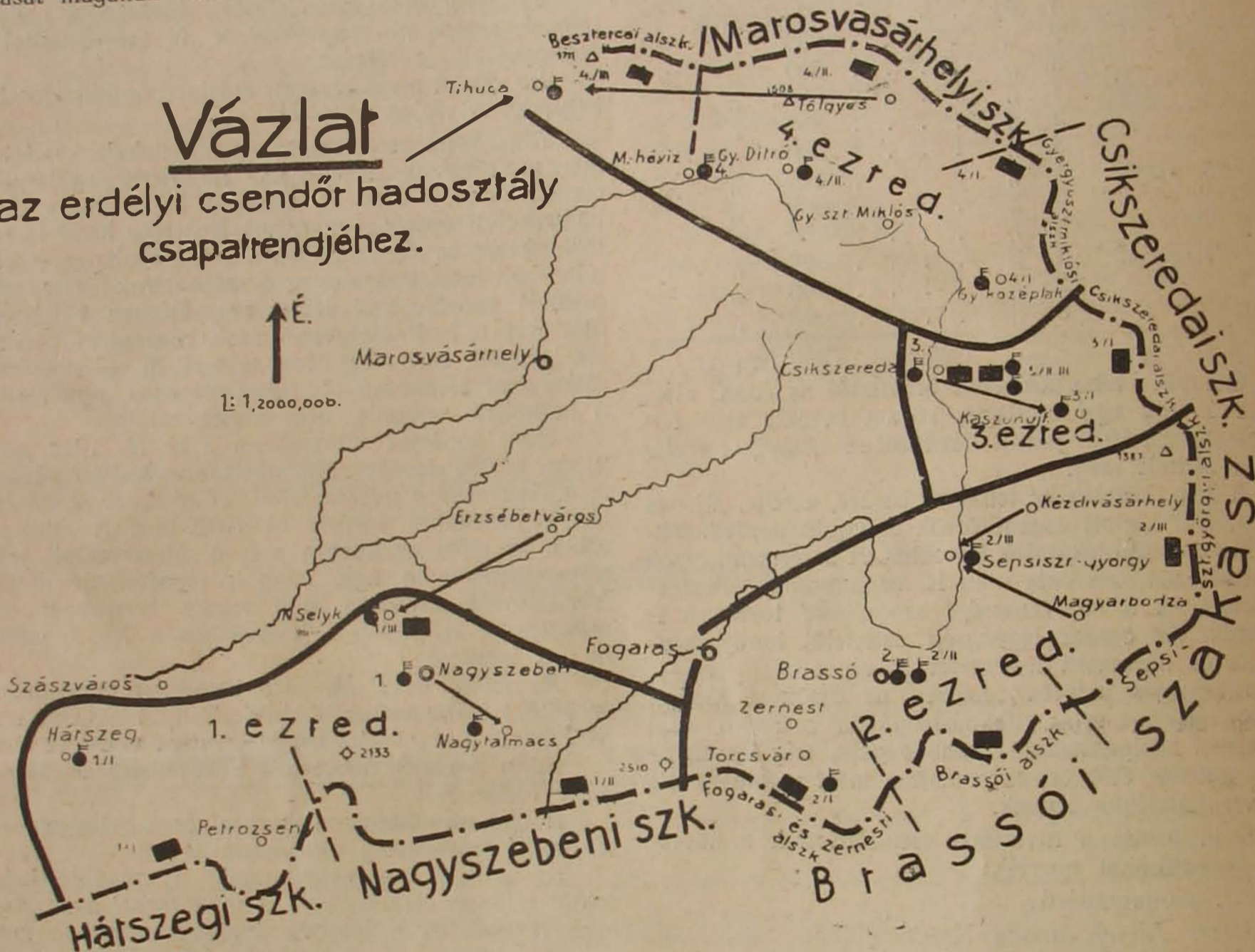
Az újonnan felállított 70. h. h. o. alakulatai most már rendszeres pótlásokban részesültek, a csendőrség

pedig ismét önállóan végezte törvényszabta feladatait. Ennek ellenére nem szűnt meg a vita a 70. honvéd h. o. felhasználását illetőleg. Az AOK. ebben a seregtestben most már épp olyan tábori alakulatot látott, mint amilyent a többi hadosztály képezett és annak alkalmazását magának tartotta fenn. A m. kir. belügymi-

ezen átiratában a 70. honvéd h. o.-ba olvadt, korábban a csendőrség megerősítésére szolgáló, tekintélyes számú népfelkelő legénységre céloz.)

A H. M. a belügyminiszter urnak természetesen a h. o. felhasználását illetőleg garanciát nem nyújthattott, mert a hadosztállyal való rendelkezési jog kizá-

Vázlat az erdélyi csendőr hadosztály csapatrendjéhez.

niszter ezt az álláspontot nem fogadta el, amiről 1915. évi október 26-án kelt 5287/Res. számú átirata a H. M. urhoz tanuskodik.

Az átirat ekképen szól:

»Nagyméltóságodnak a csendőrhadosztály újraszervezése tárgyában hozzám intézett nb. átiratára van szerencsém tisztelettel tudatni, hogy a magam részéről fenn kell tartanom azon álláspontomat, amelyből kifolyólag azt kértem és kérem, hogy ezen hadosztály, amely Nagyméltóságod átirata szerint is kifejezetten az erdélyi határszélek védelmére szerveztetett, mindaddig jelenlegi rendeltetési helyén maradjon, míg a külpolitikai helyzet Romániával szemben tisztázva nem lesz és onnan jövő támadásoktól tartani nem lehet. Mert annak idején is csak ennek biztosítása ellenében járulhattam hozzá, hogy a határszéli csendőrség és ennek megerősítésére adott népfelkelő legénység is ezen hadosztály alakításához igénybe vétessék. Ha pedig ezen hadosztály a csendőrségnek megfelelő helyreállítása nélkül onnan elvitetnék: az erdélyi határszél kellő őrizet nélkül maradna. Az ottani betörés által előidézhető zavarok esetére pedig az így megfogyatkozott csendőrség mellett nem merném vállalni a felelősséget a belső rend fentartásáért sem. (A belügyminiszter

ról az AOK-t illetve, annál is inkább, mivel az átszervezésnél az összes hivatásos csendőrség a h. o. kötelékéből kilépett.

A 70. honvéd h. o. tényleg nem is maradt sokáig Erdélyben.

1915 vége felé a hadihelyzet a központi hatalmaknak kedvezett. Az orosz haderő a gorlicei áttörést követő hadműveletek alatt súlyos vereséget szenvedett. Az osztrák-magyar-német hadseregek nemcsak hogy visszafoglalták az elvesztett osztrák-magyar területeket, hanem mélyen bent állottak Oroszországban, az orosz hadseregek pedig hosszú időre meg voltak fosztva hadműveleti ütőképességüktől.

Olaszország végleg megakadt az Isonzonál, seregei sorozatos csatákban vereséget szenvedtek.

Ezzel szemben az osztrák-magyar és német seregek átkeltek a Dunán és földre teperték Szerbiát. Ezen hadműveletekben már a központi hatalmakhoz csatlakozott Bulgária is résztvett.

A hadihelyzet ilyenén való kialakulása mellett az oláh veszedelem is erősen csökkent és az AOK. 1916 január hó elején a 70. hadosztályt az északi hadszíntérre szállította.

(Folytatjuk.)

Az osztrák zsandárok első működése Magyarországon.

A Hadtörténelmi Levéltár adatai alapján
írta: báti BERKÓ ISTVÁN ezredes.

A magyar függetlenségi harcnak 1849-ben orosz segítséggel történt leverése után a császári hatalom az uralma alatt álló egész területen csendőrséget szervezett, amelynek Magyarországon, bár a közbiztonság fentartása lett volna első feladata, legfőbb hivatását azonban mégis a politikai elégedetlenség szemeltartása képezte. Az elégedetlenség alatt természetesen mindazokat kellett érteni, akik hazájuk elnyomtatása miatt bántódtak s akik a lezajlott szabadságmozgalmaknak bármiképen részesei voltak. Abban az időben a hatalom élvezőinek szemében a magyar nemzeti értelemben vett hazafiság a forradalmisággal volt egyenlő s mindent elkövettek, hogy bármiféle megmozdulásnak elejét vegyék. Erre kellett elsősorban a csendőrök, vagyis az akkori idők általánosan ismert »zsandárjai«.

A Magyar Szent Korona területét úgy politikai, mint katonai és közbiztonsági tekintetben is, négy részre osztották, még pedig a tulajdonképeni Magyarországra, azután az aldunai és a horvát-szlavonországi határörvidékre, végül Erdélyre. Ehhez képest állították fel a csendőrezredeket, amelyek közül három a tulajdonképeni Magyarország, egy pedig a két határörvidék, illetőleg Erdély számára volt rendelve. A csendőrezredek számai és törzsállomáshelyei a következők voltak: 5. Kassa, 6. Pest, 7. Nagyvárad, 8. Nagyszében, 9. Temesvár, 10. Zágráb.

A három első ezred a Budán székelő hadseregpáncsnokság rendelkezésére is állott, amelyet ezenfelül még külön rendészeti osztállyal is elláttak. Ez alá a hadseregpáncsnokság alá öt katonai kerületi páncsnokság tartozott, amelyeknek székhelye Buda, Sopron, Pozsony, Kassa és Nagyvárad volt; a két határörvidéket és Erdélyt nem osztották ennek a hadseregpáncsnokságnak a hatáskörébe.

Az említett öt katonai kerületi páncsnokság természetesen nemcsak katonai ügyekben intézkedett, hanem a politikai életet is szemmel tartotta s ezért a területén lévő csendőrpáncsnokságok állandóan tájékoztató jelentéseket tartoztak beküldeni hozzájuk. A csendőrség új intézmény lévén, a magyar közönség már csak azért sem látta szívesen, mert a csendőröket állandóan szolgálatban lévőnek kellett tekinteni, akiknek jogában állott bárhol és bárkinél nyomozni és kutatni, s adott esetben bárkit letartóztatni. Megelőzőleg ugyanis Magyarországon a közbiztonsági szolgálatot a vármegyék és városok hajdui látták el, akik ezt a feladatukat nem mindig a kellő alapossággal teljesítették és az 1848-ig fennállott nemesi kiváltságok mellett meglehetősen akadályozva is voltak abban, hogy a teljes rend érdekében bárhová hivatalosan beléphessenek.

A lakosság egyik része tehát ellenséges érzelmekkel látta az új zsandárokat; a másik része azonban örült, hogy ha már politikai szempontból nincs is meg a kívánt szabadság, de legalább a betyárok és utonállók garázdálkodásait megfékezik.

A múlt század közepéről, 1850-ből valók azok az iratok, amelyeknek adataiból az alábbi részleteket elmondjuk arra nézve, hogy milyen volt az újonnan felállított csendőrség helyzete Magyarországon és milyen nehézségekkel kellett megküzdenie szolgálatának ellátásában.

A Budán székelő hadseregpáncsnokság rendészeti osztálya jelentette, hogy mihelyt a 6. csendőrezred törzse megalakulási székhelyéről, Győrből Pestre átköltözött, a lakosság mindjárt gyászistentiszteletet tartott a szabadságharc alatt elesett honvédekért. Bár az ilyen kegyelet

ünnepe emberileg teljesen érthető, a hatalom élvezői ebben tüntetést láttak s féltek mindenféle ilyen megnyilvánulástól. De ezt a gyászmisét talán mégsem tartották annyira veszedelmesnek, mint a Kossuth Lajos névnapjára, augusztus 25-re, tervezett tüntetést, amely alkalomra a csendőrség fokozott éberségét javasolták. A csendőrség tényleg fel is készült, azonban Lajos-napi tüntetést sem a fővárosban, sem a vidéken nem rendeztek vagy legalább is nem a beavatkozásra okot adó mértékben.

Jelentett még a rendészeti osztály egyebet is; így a soproni és a nagyvárad csendőrségről megállapította, hogy hasznos tevékenységet fejt ki, noha a politikai hatóságokkal surlódások fordulnak elő, amelyeknek ezek a hatóságok az okai, mert a csendőrség kényelmetlen nekik. Persze hogy kényelmetlen volt, mert a csendőrséggel nem lehetett úgy rendelkezni, mint azelőtt a városi vagy megyei hajdukkal; aztán meg a csendőrök, talán fölösleges buzgalomból, olyasmibe is beleártották magukat, amit annak előtte uri szeszélytel intéztek el a közigazgatásnál.

A csendőrséggel szemben táplált általános véleményére vonatkozólag a »Magyar Hírlap« vezércikkét közölte, amelyben ezt az intézményt hasznavehetetlennek és céltalannak mondotta. A hírlapnak ez a megállapítása talán nem volt egészen tárgyilagos, mert a csendőrség leginkább csak a hazafias megnyilatkozásokat akadályozta, míg egyéb, nem politikai ügyekben iparkodott a legjobban eljárni. Bizonyos azonban, hogy az idegen nemzetiségű csendőrök a nép szellemét nem ismervén és új hivatásukban is többé-kevésbé még gyakorlatlanok lévén, némelykor ügyetlenséget követtek el.

A miskolci csendőrséget, a rendészeti osztály jelentése szerint, a közönség gyűlölte s ennek az érzelmének minden alkalommal kifejezést is adott; sőt a csendőrökkel szemben tettelegességre ragadtatta magát. Az egyik tűzvész alkalmával például egy paraszt, akit a csendőr nógatott, hogy a tűz oltásában vegyen részt, annyira felháborodott ezért, hogy őt a saját országában idegen cseh, német vagy morva csendőr nógatja, hogy fokosával odasujtott s a csendőr karját alaposan megsebesítette vagy, miként a jelentés mondja, egészen szétzúzta. A parasztot elfogni nem lehetett, mert mielőtt segítség érkezhett volna, kereket oldott és megugrott. Másik tűzvész alkalmával a csendőrök szintén az oltáshoz akarták kényszeríteni a bábé népet s jutalmuk az lett, hogy egy csomó kamasz sárral és egyébvel megdobálta őket s a szidalmak és csúfolódások egész árját zudította feléjük.

Miskolcon egyébként a politikai hatóságok ellen szintén merült fel panasz, amennyiben azok a csendőrség intézkedéseivel szemben ellenintézkedéseket tettek vagy azokkal szemben passzív ellentállást tanúsítottak. Ez a panasz különben az ország egyéb területein működő politikai hatóságokra is vonatkozott, amelyek sehogy sem akarták megszokni, hogy most már nem az ő parancsaiknak vakon engedelmeskedő és teljesen tőlük függő hajdukkal van dolguk, hanem fegyelmezett testülettel, amely a fegyveres erőhöz tartozik és parancsokat csakis előjáróitól fogad el.

A csendőri szolgálat teljesítése közben kellemetlen esetek is fordultak elő Pesten, a Józsefvárosban. Egy tejárust valamiért le akartak tartóztatni, aminek az ellenszegült, mire a csendőr lelötte. Mi sem természetesebb, mint hogy a nép ezért mód nélkül felháborodott s az alsóbb néprétegek megígérték, hogy bosszút fognak állani. A bosszúval persze csak a fenyegetőzésnél maradtak, miként az ilyen előre beígért megtorlásoknál általában történni szokott.

Az említett 5 katonai páncsnokságnak a csendőrség működéséről beküldött jelentései körülbelül olyan panaszosak voltak, mint a hadseregpáncsnokság rendészeti osztálya.

tályának a jelentései. A budapesti parancsnokság hasonlóképpen kiemelte, hogy a politikai hatóságok nem hogy nem támogatják a csendőrséget, hanem határozottan ellenségesen viseltetnek vele szemben. S ennek magyarázatát a kerületi parancsnokság abban látta, hogy a nép szentül meg van győződve, miszerint Kossuth hamarosan vissza fog jönni. Ez a magyarázat persze a parancsnokság tapasztalatlanságán alapult, mert hiszen bármely levert mozgalomnál azok, akik a vesztesek, minden komoly ok nélkül hinni szoktak az elmúlt viszonyok visszatérésében és elmenekült vezetőiket rendületlenül várják vissza. Ami pedig a politikai hatóságok ellenséges magatartását illeti, arra nézve már előbb láttuk a legfőbb okot. De az a körülmény is szerepet játszott abban az időben, hogy a császári hatalom a közigazgatásnál a magyar tisztviselőket meghagyta s csak amikor azok nem akartak hazafias felfogásukból engedni, akkor alkalmazott helyettük megalkuvóbb lelkeket, sőt idegeneket hozott.

Az említett jelentésben egyébiránt az is foglaltatott, hogy Miskolcon már belenyugodtak a csendőrségbe és újabb ellenszegülések nem fordultak elő. Érdekes, hogy ez a jelentés csak két hónappal későbbi időről szól, mint a hadseregparancsnokság rendészeti osztályának ugyancsak Miskolcra vonatkozó, de éppen ellenkező tartalmu jelentése. Lehetséges, hogy Miskolcon csak éppen a legelső napokban találták ellenszenvesnek a csendőröket, de aztán mihamar megszokták.

A buda-pesti kerületi parancsnokság a politikai észleleteken kívül igazi rendészeti hírekkel is szolgált. Bejelentette, hogy a csendőrök a Szeged szomszédságában fekvő Kisteleken az egyik parasztnál hamis bankjegyeket találtak; azonkívül 4 felfegyverzett rablót láttak, akik közül egyet lelőttek, míg a többi háromnak sikerült elmenekülnie.

A soproni kerületi parancsnokság is arról adott hírt, hogy a csendőrséget nem mindenütt szeretik, pl. Veszprémben sem. Szombathelyen pedig egyenesen gyűlöletes, aminek a csendőrök ügyetlensége az oka. Hasonló az eset Győrött, ahol a csendőrök között még sok az iskolázatlan és nem oda való egyén, akik balfogásokat csinálnak. Ezen nem is lehet csodálkozni, mert a csendőr legénységet a hadsereg csapataitól vették át és oktatásukra alig volt egy-két hónap idő. Sopronban még később is ellenszegültek a csendőrségnek, amelynek létszáma kevés volt, emberei pedig az imént említett okoknál fogva gyengék és erélytelenek. Azonban a néhány hónap múlva beküldött jelentés már arról szól, hogy a csendőrséget mindenütt napról-napra jobban megkedvelik. Lehet, hogy ez így is volt, bár az egyik korábbi jelentés rosszindulatu koholmányokat említett, pl. hogy Pécsről nem messze két csendőr betört egy plébániára és onnan értéktárgyakat rabolt; a parasztnak azonban elfogták s a lopott ezüst kanalakat nyakukba kötve, kísérték be őket. Természetesen nem felelt meg a valóságnak ez a híresztelés, azonban meg lehet magyarázni, hogy a nép nem válogatta az eszközöket ahhoz, hogy a csendőrnek s így az egész intézménynek veszett hírét keltse. Nem olyan csendőrök voltak azok, mint a mi mostani csendőreink, akik hivatásuk teljes komolyságát átérzik s feladataik megoldásához kellő tudásuk és rátermettségük van; a szóbanforgó időben sebbel-lobbal felállított csendőrségnél nagyon sok olyan ember szolgált, aki talán a katonaságnál az egykoru merev zártrendben igen jó lehetett, önálló szerepre, leleményes és megfontolt cselekvésre azonban vagy nem volt hajlama, vagy erre nem is nevezték.

Az összes kerületi parancsnokságok jelentései között talán a pozsonyié volt a legtartalmasabb és volt abban szó halálról, összeesküvésről, rémhírekről és egyébről. Nyitra-megye egyik községében pl. vasárnap délben a vendéglőben

táncoltak; bizonyára bucsu vagy más hasonló nevezetes nap lehetett. Két csendőr megjelent és a táncot betiltotta. A nép természetesen meglepődött ezen; hiszen valószínűleg már hosszú évtizedeken át szokásban lehetett, hogy ilyen alkalmaknál a táncot a vasárnapi mise után megkezdhesék. A hossza nyult arcokon kívül esetleg nem is idézett volna elő egyéb kellemetlenséget a csendőri beavatkozás, ha véletlenül nincs a vigadozók között két kiszolgált huszár. Ezek a legények tizennégy esztendőt szolgáltak egyfolytában s jó egynéhány rohamban is vettek már részt életükben. Ismerni kell az ilyen edzett vitézeket, akik bizony egész életükben vitézek maradnak s nem engednek magukkal kikukoricázni. Most sem voltak hajlandók engedelmessé válni; nekik parancsoljon az a cseh zsendár? Hogyisne. Ellenszegültek tehát, amire a csendőrök erőszakot akartak alkalmazni. Véres verekedés lett a vége, melynek eredményeképpen a két csendőr megsebesült.

A nyitra-megyei eseten kívül Losoncon is folyt vér, még pedig halálos sebből. Ott az egyik gyalogzászlóalj vonulásakor P. losonci polgár hazafiui elkeseredésében azt kiáltotta a pantallós cserepárok felé, hogy »Éljen Kossuth Lajos.« Ennél nagyobb merényletet abban az időben aligha lehetett volna elkövetni s így csak természetes, hogy P.-t a csendőrök le akarták tartóztatni, azonban akármennyire is fogták a karját, az elkeseredett ember ellenszegült, mire a csendőrök lelőtték. Magától értetődik, hogy az ilyen eset legkevésbé sem mozdította elő a csendőrintézmény népszerűségét. Másik halálos végű csendőrségi beavatkozás történt Bars megyében, Nevéden, ahol a katolikus plébánost egyik templomi prédikációjának, az összmonarchiára vonatkozólag kedvezőtlen tartalma miatt fogták el. Persze vizsgálat indult ellene, melynek folyamán a fölösleges nagyképűséggel vérig zaklatott pap izgatott lett s odamondogattott a bírának, mire csendőrökkel hurcoltatták vissza börtönébe, ahol meghalt. Valószínűleg szívvelhűdés ölte meg, a kiállott nagy izgalmak következtében. Erre sem volt okvetlen szüksége a hatalom urainak, még kevésbé a csendőrségnek.

A politikailag gyanus egyéneket állandóan megfigyelés alatt tartották a pozsonyi kerület egész területén, s Nógrád-megyében a nemességnél összeesküvés nyomait vélték felfedezni a minden magyarban lázadó gonosztevőt sejtő zsendárok. Összeesküvésről persze szó sem volt, hanem a közbiztonság derék örei az egyes uri családoknak egymásnál tett látogatásait minősítették veszedelmes irányu, titkos összejöveteleknek.

Rémhírekről is tett jelentést a pozsonyi kerületi parancsnokság. Ilyen volt pl. az, hogy Coburg herceg Magyarország királya lett és hogy erre a hirre Hontvármegye székhelyéről, Ipolyságról, elkergették a csendőrséget. Ezt a hírt is csak a hiszékeny egyszerű nép felbujtására terjesztették egyesek, különösen azokon a vidékeken, ahol Coburg hercegnek birtokai voltak, s a nép így könnyebben hitelt adott a mesének. Arról persze szó sem volt, hogy Ipolyságról a csendőröket elűzték, hiszen abban az időben ott egy század dzsidás is állomásozott s az alig kétezernyi lakosság fékentartására ekkora erő nagyon is elegendő lett volna.

Arra is kitért a kerületi parancsnokság, hogy a hírlapokban Ausztriára nézve kedvezőtlen hírek közlése a közhangulat szempontjából nem előnyös, mert mindig nagy kárörömet idéz elő és az emberek minden ilyen ujsághirből közeli háborura következtetnek, amitől a magyarság ügyének jobbrafordulását remélik.

A kassai kerületi parancsnokság a csendőrségen kívül még erős megbízható rendőrség szervezését is ajánlotta, amely különösen a városokban bizonyult volna áldásosnak.

Révész István tábori püspök temetése. A várbeli helyőrségi templomban felravatalozott holttestet január 21-én kísérték utolsó utjára a Kerepesi-uti temetőbe. A temetésen megjelent Kormányzó ur Őfőméltósága és József kir. herceg Őfensége is.

Ugyanis a városi rendőri szolgálatra a régi hajduk maradtak, akik a császári kormány szempontjából nem tartoztak az egészen megbízható elemek közé. A kerületi parancsnokság véleménye szerint a jobbhérlmű közönség szívesen látta volna a városi hajduk helyett szervezett rendőrséget.

A nagyváradi kerületben a csendőrséggel szemben fennálló elégedetlenségről, mint fentebb láttuk, már megemlékezett a Budán székelő hadseregparancsnokság rendészeti osztálya is. A kerületi parancsnokság ezt a hangulatot külön is vázolta és különösen azt emelte ki, hogy a lakosság panaszolja, miszerint a csendőrök részére gyorsan kellett gondoskodni lakásról s emiatt sok hajsztát és háborgatást kellett eltűrni; a lakások most készen is álltak, azonban a csendőrök nem jöttek meg mindnyájan, tehát sok szobát kellett lakatlanul hagyni hiába. Az ugynevezett jobb érzelműek a nagyváradi kerületbe is szívesen vettek volna minél több csendőrőrsöt, amelyek a rendőrség hiányát is pótolva, a közbiztonságot nagy arányokban növelték volna.

Szóval a császári csendőrség nem valami nagy rokonérzés között kezdte meg működését Magyarországon. Erre egyébiránt számítottak is a hatalom urai, s a szerzett tapasztalatokon okulva, igyekeztek az intézményt tökéletesíteni. Ha nem politikai nyomozásokkal és üldözésekkel adták volna a legtöbb dolgot a csendőrségnek, akkor bizonyára mindenki szívesen vette volna azt a tagadhatlan tényt, hogy a közbiztonság hasonlíthatatlanul jobb lett, mint volt a megyei és városi hajdukkal végzett rendészet idején. A politikai hajszták tették ellenszenvenessé az elnyomott országban a »zsandár« nevet.

A román csendőrség átszervezése.

Az új román kormány megalakulása utáni első napokban Vajda Sándor belügyminiszter három szakbizottságot küldött ki a rendőrség, a csendőrség és a sziguranca átszervezésére. A csendőrségi bizottság első teljes ülését január 8-án tartotta Bukarestben a vármegyeház nagytermében Joanitescu belügyminiszteri államtitkár, a közbiztonsági alakulatok miniszteri hatáskörrel felruházott vezetőjének elnökletével.

Joanitescu megnyitó beszédében kijelentette: a kormány határozott akarata, hogy a csendőrségből elit-alakulatot szervezzen, mely minden tekintetben biztos garanciát nyújtson arra, hogy minden politikai áramlattól szabadon és befolyástalanul teljesíti a kötelességét. Azért van erre szükség, mert az utóbbi években a csendőrséget nagyon eltérítették eredeti hivatásától és politikai talajra siklalták át. 1907-ben a véres parasztlázadást követő ijedtség hatása alatt valóságos katonai alakulattá tették a csendőri intézményt, holott lényege szerint inkább falusi rendőrségnek kellene lennie, mely a közigazgatással egyetértőleg voltaképpen a bíróságnak legyen az eszköze. Éppen ezért hivatásos csendőrökre van szükség a mostani rendszer helyett, mely abból áll, hogy a mindenkor besorozott katonaság egy részét rendelik ki csendőri szolgálatra. Visszaélés ez a csendőrség hivatásával szemben s jogalapot nem ad neki az, hogy több mint 20 éve érvényben van. A civili-

zált államok sorába kell Romániának is lépnie azzal, hogy a csendőrök csak továbbszolgáló altisztekből rekrutálódjanak s feladatuk preventív intézkedések foganatosítása legyen, ne pedig a megtorlás. Ehhez a szükséges átszervezéshez csak pénz és ember kell. Az állami költségvetés 803 millió leit vett fel a csendőrség fentartására, 14.000 emberben maximálván a csendőrség létszámát. A pénz tehát megvan, ember sem kell több, csak más. Körülbelül ezer lakosra éppen elég egy csendőr. Ma azonban a csendőrség 643 tisztből, 6645 továbbszolgáló altisztekből és 23.042 katonai szolgálatát teljesítő sorozott hadseregbeli legénységből áll. Ez még a Bratianu-uralomból való maradvány s a Maniu-kormány 12.000 ilyen katona-csendőrt rögtön szabadságolt is. Helyettük 14.000 továbbszolgáló altisztekből akarja kiállítani a csendőrség legénységét. Egy továbbszolgáló csendőraltiszt évi eltartási költsége 56.000 lei, egy besorozott katonáé 13.000 lei, minden három beosztott katona költségéből el lehet tehát tartani egy hivatásos csendőrt, katonákra eső mellékes kiadások beszámításával. A csendőrségi szolgálatra beosztott katonák elbocsátásával, a lakotanyák és egyéb csendőrségi lakóhelyiségek költségeinek redukálásával a hivatásos csendőrlegénység létszámát 14.000 főre fel lehet emelni anélkül, hogy a csendőrségre fordított jelenlegi kiadások emelkednének.

A miniszter programja az is, hogy csökkentsék a csendőrörsök számát. Ma körülbelül 6000 örs van, de ennek egyharmada is elég. Az ország 8704 önálló faluja közül elég ha minden negyediknek van csendőrörs, vagyis minden járásban 4; miután pedig a járások száma az egész országban 503, 2000—2500, egyenkint 3—8 főnyi hivatásos csendőrből álló örssel teljes mértékben fenn lehet tartani a közrendet. A csendőrségi számvevőséggel kidolgoztatott költségvetés szerint 573 millió lei kellene 2000 örs és 10.000 hivatásos csendőr fentartására. 2500 örs költsége kijön 716 millióból, sőt 15.000 hivatásos csendőr 3000 örson csak 860 millióba kerülne, ami még mindig 30 millióval kevesebb, mint amennyit a Bratianu-kormány költött a 6645 hivatásos és 23.042 katona-csendőr eltartására.

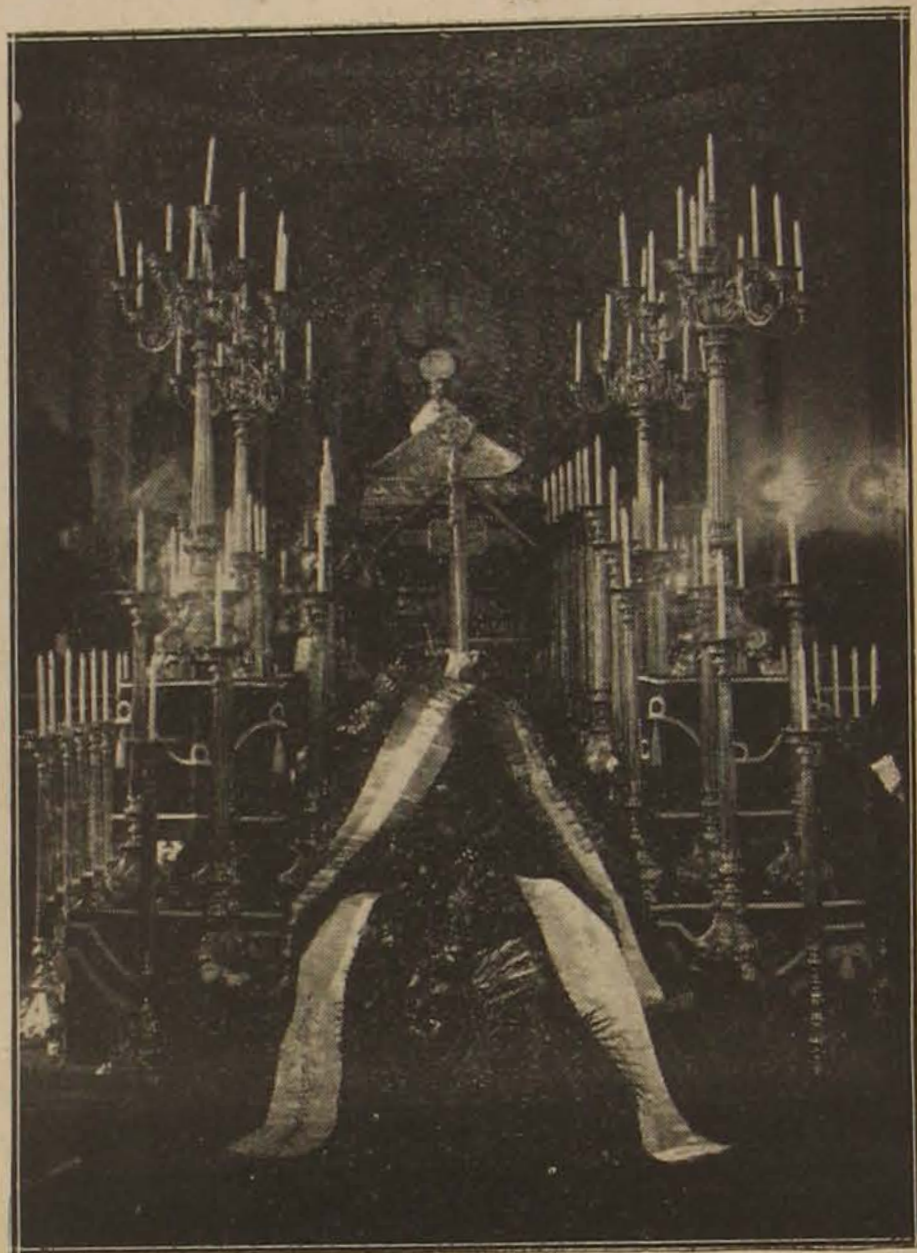
Azután kifejtette Joanitescu, hogy rögtön a törvény életbeléptetése után ekkora létszámú (14.000 ember) hivatásos csendőrlegénységet nem lehet kiállítani, ezért körülbelül négy évig tartó átmeneti állapotra van szükség, amíg a felállított csendőriskolák kiképezik a még hiányzó több mint 7000 főnyi hivatásos csendőrlegénységet. Egyelőre azt kell keresztülvinni, hogy az átmeneti idő tartamára megbízható és szakszerűen kiképzett örsparancsnokok kerüljenek minden örstre. A kormány gondoskodik arról is, hogy a különböző minisztériumoknak és mindenféle hatóságoknak ne legyen módja igénybevenni az elképzelhető legtarkább ügyek elintézésére a csendőrséget mint eddig, hanem a csendőrség kizárólag közbiztonsági szolgálatot lásson el a falvakon. Az egész csendőrséget kizárólag a belügyminiszter hatásköre alá helyezik, hogy egyöntetű vezetés alá kerüljön és megszűnjék a csendőrséggel való minden visszaélés; a hadügyi és igazságügyi minisztérium is csakis a belügyminisztériumon keresztül érintkezhetik a csendőrséggel.

A csendőrséghez kizárólag csendőrileg képzett tisztek fognak kerülni és megszüntetik azt a visszaélést is, hogy a pénzügyi stb. hatóságok hatáskörébe tartozó felügyeleti munkákat a csendőrséggel végeztessenek és hogy az igazságügyi hatóságok az idézéseket az örsökkel kézbesítsék. Mindezekre a munkákra állítsanak az illetékes minisztériumok saját közegeket.

»Dicső származástok régiségével méltán büszkélkedhettek!«

(Napoleon 1809-i kiáltványa a magyarokhoz.)

Sürgös és fontos ujtás lesz az örök elhelyezésének rendezése is. Ezután nem lesz minden faluban örs; nagyobb létszámú és megfelelő laktanyában elhelyezett örökbe vonják össze a mai szétszórta és igen sokszor egy hivatásos csendőrrel sem rendelkező kisebb öröket. A szervezeti tagozódás és az egyes parancsnokságok elnevezése a jövőben a következő lesz:

Révész István tábori püspök temetése. A ravatal.

Az örs felett lesz a szakasz. Az eddigi század a *légió* nevet veszi fel; ilyen légiója lesz minden megyének. Több megye együttvéve légiócsoporthoz alkot. Ezt eddig ezrednek nevezték. A dandár nevet kerületté változtatják. Végezetül a csendőriskolák ügyét ismertette az államtitkár. Eddig egy ilyen iskolája van Romániának: a nagyváradi, ezt ki akarják fejleszteni, a tisztikart pedig kizárólag jogvégezett jelentkezőkből szándékoznak kiegészíteni.

Az örök összevonásával jobban lehet megalapozni a csendőrlegénység anyagi helyzetét is, javítják a fizetésüket is s így remélhető, hogy a továbbszolgáló katonai altisztekar legjobb elemei fognak felvételre jelentkezni. A leendő csendőraltisztektől legalább négy középosztály vagy polgári iskola elvégzését kívánják meg. Mindezekkel az ujtásokkal remélik, hogy sikerül a csendőrség fegyelmét megerősíteni, nevelését komollyá tenni, úgy hogy idővel a falusi lakosság nem üldözöjt és kinzöjt látja a csendőrből, akire eddig a legnagyobb bizalmatlansággal tekintet, hanem éppen az önkényeskedéstől való megóvját és a törvény védöjt.

Az államtitkár beszéde nagy tetszést aratott a szakértői bizottságnál, mely azután rögtön meg is kezdte részletes munkálatait a csendőrség átszervezésére irányuló törvényjavaslat megszerkesztésére. Vajda belügyminiszter a javaslatot már a jövő hónapban a parlament elé akarja vinni.

Gagyí Jenő.

Révész István tábori püspök temetése. A gyászmenet

A Kellogg-paktum.

Irta: POLITOVSKY VILMOS alezredes.

Az Északamerikai Egyesült Államok államtitkárának az az eszméje, hogy egy nemzetközi megállapodás segítségével a háborút, mint a nemzetközi ellentéteknek végső megoldását kiküszöbölje, az 1908 február 10-én az Egyesült Államok és Franciaország között kötött döntőbíróági szerződésből ered, mely szerződés már akkor a nevezett két állam között felmerülő vitás kérdéseket a hágai nemzetközi bíróság fóruma elé utalta. (A hágai nemzetközi bíróság felállításának értelmi szerzője II. Miklós orosz cár volt.)

Ez a szerződés a világháború elején lejárt. Ezért 1914 szeptember 15-én a két állam a háború tartamára egy új döntőbíróági szerződést kötött. A vitás kérdések eldöntése a hágai döntőbíróóság helyett, minden egyes esetben külön-külön összeállított vegyes nemzetközi bizottságra lett bízva.

Minthogy az Északamerikai Egyesült Államok a genfi Népszövetségbe nem léptek be, 1923 július 19-én Washingtonban az 1908 február 10-én kötött döntőbíróági szerződést 5 év tartamára újból érvényre emelték.

1927 júniusban a szerződés lejártá előtt tárgyalások indultak meg Páris és Washington között, hogy a fennálló döntőbíróági szerződést kiegészítsék. Briand francia külügyminiszter ekkor felvetette a gondolatot egy kétoldali háborúellenes megállapodás létesítésére.

Ezt a gondolatot az USA. magáévá tette azzal a kiegészítéssel, hogy a háborúnak mint politikai eszköznek kiküszöbölését célzó megállapodást nemcsak Amerika és Franciaország, hanem a világ összes hatalmai elfogadják.

Ilyen tartalmu válaszjegyzék Washingtonból 1927 december 28-án érkezett Párisba.

1928 január 5-én Briand válaszában értesítette Kellogg-külügyi államtitkárt, hogy az eszméhez hozzájárul. Már január 11-én megérkezett a válasz Amerikából, mely a további tárgyalások alapjául az 1927 júniusában Briand részéről a háború kiküszöbölésére szerkesztett kétoldali szerződés szövegét jelölte meg.

A háború kiküszöbölését célzó nemzetközi szerződés ügyében folyó francia-amerikai tárgyalások ezen stádiumában közbelépett Anglia. Ilyen arányu amerikai kezdeményezés ugyanis maga után vonhatná, hogy Amerika feladva eddigi desinteressement-ját az európai ügyek tekintetében a Népszövetségben is helyt foglalna, miáltal Anglia eddigi befolyásának csökkenésétől tartott.

Az angol kormány első lépése abban állott, hogy figyelmeztette Franciaországot az eddig kötött, az európai status quot biztosító, szerződéseire. Ennek hatása alatt Briand 1928 január 21-iki jegyzékében válaszolt Kelloggnak. Ez a jegyzék, az angol befolyás figyelembe vétele mellett, képezte az alapját azon tárgyalásoknak, melyeket Claudel washingtoni francia követ Kellogggal folytatott és amelynek eredményeként Kellogg 1928 április 13-án jegyzéket küldött a nagyhatalmaknak. (Anglia, Franciaország, Németország, Olaszország, Japán.) Ez a jegyzék 3 pontban fejezi ki Kelloggnak a háború kiküszöbölését célzó gondolatát és alapköve a Kellogg-féle békepaktumnak. Tartalma:

1. Ünnepléses kijelentés arról, hogy a háborúnak nemzetközi vitás kérdésekben politikai eszközként való felhasználása elítélendő.

2. Elismerése annak, hogy nemzetközi vitás kérdések csak békés uton intézendők el.

3. Az egyezményt aláírják: Amerikai Egyesült Államok, Franciaország, Nagybritannia, Írország, Németország, Olaszország és Japán.

Ezen tárgyalásoktól függetlenül az Amerikai Egyesült Államok és Franciaország között, 1928 február 6-án meghosszabbították az 1923 július 19 óta fennálló döntőbírói szerződést.

Április 21-én Briand egy ellenjavaslatot tett. Eszméjét 6 pontban foglalta össze. Kellogg szerződésének szövegétől lényegesen eltért, amennyiben az az új fogalom szerepelt, hogy egy jogában megtámadott államnak joga van védelmi háborút folytatni a fennálló szerződések érvényének keretein belül. Továbbá utalt a fennálló szerződések érinthetetlenségére és a jogerőre emeléshez az összes hatalmak hozzájárulását kívánta.

A francia javaslatra a hatalmak, Kellogg jegyzékével szemben, várakozási álláspontra helyezkedtek.

Április 29-én Kellogg államtitkár az »American Society of International Law«-ban tartott előadásában elvileg hozzájárult a francia ellenjavaslatban foglaltakhoz. Ezen kijelentésére a diplomáciai tárgyalások kezdetüket vették. A tárgyalások eredményeként június 23-án Kellogg egy magyarító jegyzéket küldött a nagyhatalmaknak és a locarnoi egyezményt aláírt többi hatalomnak is, melyben az április 21-iki francia jegyzék fenntartásait figyelembe vette. Tartalma:

»A védelmi háboru jogosultságát elismeri.

A locarnoi szerződés megerősítését látja az egyezményben.

A háboru kiküszöbölését tartalmazó paktum aláíróinak megkötöttsége megszűnik, ha valamelyik fél a fegyverhez nyul.

Az aláírást kiterjeszti a nagyhatalmakon kívül a locarnoi egyezmény aláíróira is. (Lengyelország, Csehszlovákia, Belgium.)

Ezen magyarító jegyzék alapján a francia kormány, valamint a többi nagyhatalom is, hajlandónak nyilatkozott a Kellogg-féle békepaktumhoz hozzájárulni. Az adandó válaszjegyzék megszövegezése előtt azonban összeültek Párisban tanácskozásra Fromageot francia, Cecil Hurst angol és dr. Gaus német jogászok, akik a Kellogg-féle békepaktumot és a francia részről támasztott kifogásokat alaposan megtárgyalták. Újsághírek szerint ezek a tanácskozások nem lettek volna hivatalos jellegűek.

A tanácskozások befejezése után 12-én elsőnek Németország nyújtotta át a hivatalos válaszjegyzéket, mely szerint a megkötendő szerződés szövegéhez fenntartás nélkül hozzájárult. Ennek köztudomásúvá válása után július 17-én Franciaország és július 20-án Anglia is megadta a választ.

A francia válaszjegyzék újból rámutatott a védelmi háboru jogosságára és a locarnoi aláírók bevonásának szük-

ségességére. Ezen magyarázat után hajlandó a paktum aláírására,

Az angol válaszjegyzék a Kellogg-paktum tervhez hozzájárult, a francia jegyzékben foglalt magyarázatokkal.

Azóta hozzájárultak még Olaszország, Japán, Lengyelország, Belgium és Csehszlovákia. Briand javaslatára Spanyolország is meghívást kapott.

Kellogg államtitkár kívánságára a szerződés aláírását ünnepélyes formák között hajtották végre. Briand meghívására az ünnepélyes aktust 1928 augusztus 28-án Párisban tartották meg. Az aláírásnál a bejelentett hatalmakon kívül, más hatalmak is képviseltették magukat, sőt az orosz szovjetkormány is.

A Kellogg-féle békepaktum még nem is volt aláírva, amikor az Egyesült Államokban hangoztatták, hogy az amerikai szenátus nem fogja ratifikálni, ami tényleg mai napig sem történt meg,*) mert az elnök elébb az USA-ra oly fontos flottaprogrammot akarja a szenátussal elfogadtatni. Azonkívül az amerikai szenátorok egy csoportjának aggályai vannak azért, mert a békepaktumtól a Monroe elv átütését féltik (t. i. Amerika az amerikaiaké).

Az egészről megállapítható, hogy a Kellogg-féle békepaktum a nemzetközi helyzeten változtatni nem fog, mivel úgy a francia jegyzék tartalma, valamint Kellogg magyarító jegyzéke annyi hátsó kaput hagy, hogy szükség esetén könnyű lesz kibujni.

Lloyd George szava, amellyel a Kellogg-paktumot támadja, bejárja az egész világot. Angliának háborus minisztere azt mondja a manchesteri választóinak adott programbeszédében, hogy az egész világon nagyban folyik a készülődés a háborura. Ott tartunk, ahol 1913-ban és senki sem tarthatja vissza a nemzeteket egy újabb vérontástól, csak az Isten.

A Kellogg-paktumról nem nyilatkozott másként, mint a kétarcu emberről, amely az egyik orcájával nevet, a másikkal pedig szidja azt, akivel beszél.

Ez kétségtelenül Amerikának szólott, mert a Kellogg-paktummal kapcsolatban azt mondta, hogy nem lehet Amerikának békés szándéka őszinte akkor, amikor az Egyesült Államok átküldi Európába külügyminiszterét egy háboru-ellenes javaslatnak az elfogadtatására és ugyanakkor az Egyesült Államok elnöke mindenekelőtt arra figyelmezteti a kongresszust, hogy ne feledjék el Amerika első és legfontosabb ígéretét, a nagyhatalom megerősítését törvényesíteni új hadihajók építésével.

»Nem azért állunk új háboru küszöbén, mert azt valaki is akarná, de azért, mert nincsen senki, aki megállítaná azt a lovat, amely a háborus dinamitot cipeli egy rozoga szekéren.«

»Amióta az európai nemzetek aláírták a Kellogg-paktumot, nem történik egész Európában más, mint fegyverek és hadihajók gyártása és ebben Amerika adja a példát. Amíg egy kezünkkel a háboru ellenes javaslatot irtuk alá, a másikkal megtömjük a hátizsákunkat municióval és elkészülünk a legvéresebb háborura, mely sokkal kegyetlenebb eszközökkel fogja az embereket a vágóhidra hajtani, mint az elmúlt háboru tette.«

Lloyd George aztán figyelmezteti a hallgatóságot arra, hogy szembe kell nézni a háborus eséllyel, sokkal bátrabban, mint 1914-ben, mert sokkal tisztábban látszik minden nemzetnek a szándéka, mint akkor, amikor teljes sötétség uralkodott Európában a hatalmi egyensúly megteremtésében.

»Azok a nemzetek, amelyek áldozatai lettek a békeszerződéseknek, természetesen sohasem fognak belenyugodni

Magyarország multja fényes, de a jövő még dicsőbb sorsot tart fenn számára. E jobb sorsra érdemes nemzetet Ausztria ugyszólván elfalazta Európától, hogy egyrészt annál szabadabban zsákmányolhassa ki, másrészt, hogy a külföld a függetlenség után sóvárgó magyarság panaszait meg ne hallhassa. Magyarország ezidőszerint ugyszólván Ausztria kereskedelmi gyarmata. A francia üzletemberek helyesen tennék, ha Ausztria elkerülésével közvetlen összeköttetésbe lépnének e jellemes és megbízható néppel.

(VAUTIER 1913, francia politikus.)

*) Eddig — egyes jelentéktelen államoktól eltekintve — csak Oroszország és most legújabbán az Egyesült Államok fogadták el véglegesen a paktumot. Szerk.

abba, hogy úgy és olyan csufosan megcsonkítottan folytassák a nemzeti létüket, mint amilyenekbe a szerződések kényszerítették. Ha a hatalmasok nem ébrednek ennek a tudatára idejében, akkor vakon rohannak abba a helyzetbe, amelybe a legyőzötteket taszították és guzsba kötötték».

*

Akármit is mond Lloyd George vagy akárki a Kellogg-paktumról, az lényegében azzal a szándékkal, hogy a világbékét biztosítsa, a jelen állapot fenntartását veszi a világbéke alapjául, ami pedig lehetetlen kívánság, bármennyire is tetszik az azoknak, akik a békeszerződéseket a saját hasznukra fordították.

Örökbékének csak az örökigazság lehet megdönthetetlen alapköve. Amíg tehát a népek között nincs igazságos béke, addig a Kellogg-féle békepaktumnak sem lehet nagyobb jelentősége, mint akármilyen más jó vagy rossz szerződésnek.

Portyázás.

»Le hongrois est l'homme souffrant de l'Europe«, írja a *Le Journal* a január 18-iki számának vezércikkében. Egy egész hasábot, a legelsőt szenteli annak a megállapítására, hogy a magyar Európa szenvedő embere. Tíz esztendő kellett hozzá, hogy tizenkétmillió magyar szenvedése a *Le Journal*ig jussön, de odajutott és mi most ezért is hálásak vagyunk. Valamikor Törökországot Európa beteg emberének nevezték a szellemes francia diplomaták, a *Le Journal* azonban megállapítja, hogy mi nem azért szenvedünk, mert betegek vagyunk, hanem, mert szétdaraboltak. Sőt, ennek dacára is olyan egészségesek vagyunk, hogy az utódállamokból kiábrándulni kezdő Franciaországnak is érdemes lenne nagyobb figyelmet fordítani Magyarországra, egyelőre mindenestre csak az irodalmi kapcsolatok felvételével, mert különben Anglia népszerűsége teljesen eltávolíthatja a magyarokat Franciaországtól. Minden baráti jobbot szívesen fogadunk. Azt hisszük azonban, hogy irodalmi kapcsolatokban eddig sem volt hiány közöttünk. Csak meg kell nézni a színházaink operettjeit, meg a könyvkereskedők kirakataiban a legkelendőbb regényeket. Tisztelői vagyunk a francia irodalomnak, de — bocsásson meg a *Le Journal* — az irodalom és Kassa meg Kolozsvár a Szennedő Ember szempontjából éppen olyan különböző fogalmak, mint — mondjuk — Clemenceau és Rothermere.

*

Utóbbi időben mindgyakoribb szokás, hogy elhunyt nagy írók műveit »filmre« ültetik át. Hát ez az átültetés bizony nemcsak hogy nem szokott sikerülni, de az én szememben olyasféle valami, mintha halottat rabolnának meg. Itt vannak a Tolsztoj munkái. Ha jól tudom, a »Háboru és béke«, »Karenin Anna« után most a »Kozákok«-kal harmadik örökértékű alkotását nyomoritják agyon a filmgyárak. Szegény Tolsztoj! Életében nagyon sokat szenvedett. Mint a legtöbb kiválasztott. Méltán megérdemelte, hogy műveit az utókor ne torzalakban, ne a vásznon és ne szellemes feliratkészítők akrobataprodukcióin keresztül

ismerje meg. Vajjon tudja-e a mozilátogató, hogy Tolsztoj Karenin Annájában mennyi érték van összehordva? S hogy mit kap ő az igazi értékek helyett az Amor- vagy az Elite-mozgóban Tolsztojból? Egy trojkát, egy műhavazást, egy-két bundába burkolt szakállas muszkát s egy-két amerikai filmszínészt és színésznőt, kik Tolsztojról talán azt hiszik, hogy Leningrádon filmdrámákat ír és végtelenül boldog, hogy drámája főszereplőjét miss X. vagy Y.-ban tisztelheti. Egyébként önmagukban véve nem rosszak ezek a Tolsztoj-filmek. Csak éppen hogy Tolsztojból nincs bennük semmi.

*

A csikágói hercegnő. Operett. Megnézzük. Régi édes-bus, mámoros-derüs operettek háboruelőtti rózsaszínü emléke kísért. Leányvásár. Tatárjárás. Hej! — »Sárgaréna citrónád, megjöttek a katonák, sej-haj a kato... hej a katonák...« Tehát megnézzük. Sajnos, hiába keresünk régi emlékeket. Hiába kutatunk Lörenthey főhadnagyok és Riza bárónök után. Akik itt szerepelnek egészen magáig a csikágói hercegnőig, mind csak arra jók, hogy lerontsák, tönkretegyék szép illuzióinkat. Lerontiák, tönkreteszik, anélkül, hogy helyükbe más valamit kapnánk.

Ne menjünk színházba. Legalább is ne operett-színházba. Nagy kiábrándulás vár ránk. Az operett-szövegek régebben is majd mindig felszinesek és kissé naivak voltak. Nem voltak azonban bántóan ostobák. Az alakok a történet legalább magukon viselték a lehetőségnek, a valószínűségnek legalább a látszatát. Ma már nem is felszinesek, nem is naivak, hanem — ismétlem — bántóan ostobák. Ennek például az a meséje, hogy egy csikágói hercegnő Európába jön és megvásárolja egy trónörökös kastélyát a trónörökössel együtt... A humor!? Hová lett Wallenstein tartalékos bakahadnagy? A darabban mindazonáltal van egy-két vicc. Ezek legjobbikat, a slágerviccet sikerült is megjegyezniem. Az egyik szerenlő azt mondja: Hogy, hogy elit? Na ugye, hogy izraelit. Ebben a viccben csucso-sodott ki 1928-as életünk tartalmának, derüjének szellemi sziporkázása. Ne, ne menjünk operett-színházba. Százszor inkább nézzük meg Biharugrán a »Piros bugyelláris«-t. Sokkal kisebb csalódás fog érni.

A zene azonban szén. A zene szerzője olyan valaki, aki akkor sem tudna nem szép zenét komponálni, ha akarna. Így azonban annál élesebb az ellentét. Ki szereti a nezsőt cserénbögréből, vagy a sztrapacskát beföttes üvegtányérokán?

*

Hála Istennek, jól megy a dolgunk. Farsang van. A fővárosban nem kevesebb, mint 150 bálbizottság fejt ki lázas tevékenységet. A báltermek kevésnek bizonyultak, ezeknek tulajdonosai nap-nap mellett valószínűs ostromot állanak ki s a városházán külön egyeztető értekezleteket tartanak, hogy a bálbizottságokat egymással kibékítsék. Most legujabban — mert a farsang mindössze 37 napig tart s ez nekünk, trianoni magyaroknak tulságosan rövid — elhatározták az illetékes bálrendező fórumok, hogy hamvazó szerdával,

böjttel nem törődve, egészen március 15-éig kitolják a farsangot. Egyszóval 37 nap nem elég! Jövőre talán hozzáadjuk még husvét nagypéntekjét is s ha továbbra is ilyen jól megy a dolgunk, mint ma, két-három év múlva ki fogjuk mondani, hogy január 1-től december 31-ig — farsang.

Figyelő.

A mi hőseink.

SZINTE GÁBOR főhadnagy

1914 szeptember hó 26-án a hadseregfőparancsnokságtól egy átirat érkezett a honvédelmi miniszterhez. Ebben az átiratban a főparancsnokság csendőrtiszteket kért a harcoló csapatok részére.

A kérés sürgös volt s még aznap szétvitte a táviró az önkéntes jelentkezésre vonatkozó felhívást a szélrózsa minden irányába. Szinte főhadnagy az első volt azok között, akik csapatszolgálatra jelentkeztek. Öt nap múlva, október hó 1-én, már negyven tisztársával együtt indult utba az északi hadszíntérre, ahol aztán különböző csapattestekhez osztották be őket.

Szinte főhadnagy Hauser Sándor honvéd alezredes csapatjába nyerte a beosztását. A legvadabb, a legkevertebb harcok idején vonult be ezredéhez. Nem sok idő volt a tájékozódásra, nem volt idő a kiképzésre, mert párnapos előnyomulás után, ahol még mint szakaszparancsnok szerepelt, egy század vezetését kellett átvennie. Hős századparancsnokát közvetlen közelében tépte szét egy gránát s így mindjárt az első napokban szembe nézett a halállal. Rövid idő alatt híre volt az egész ezrednél s ha valami kényesebb feladat végrehajtásáról volt szó, Szinte főhadnagy mindig kéznél volt.

Különösen kitüntette magát az »Oblasce« nevű magaslat visszahódításánál.

Ezt a hegyet 1915 április hó 11-én veszítették el csapataink. Az oroszok azonnal megszállták s erős tüzérségükkel a messzi környéken ugyszólván minden mozgást lehetlenné tettek. A magaslat visszafoglalása életkérdés volt.

A támadás végrehajtásával egy kombinált hadosztályt bízták meg, amely honvéd és német birodalmi csapatokból állott. E támadásban Szinte Gábor főhadnagy a Gombos Mihály ezredes dandarához tartozó Hauser Sándor honvéd alezredes csoportjában vett részt és pedig századával a hadosztály jobb szárnyára állítva.

A hadosztály hajnali 3 órakor kezdte meg a támadást s midőn a hajnali virradatban a köd oszlani kezdett, az oroszok szörnyű tüzérségi és gyalogsági tüzet zudítottak a hadosztályra. A támadás megakadt. Ekkor lépett közbe Szinte főhadnagy századával.

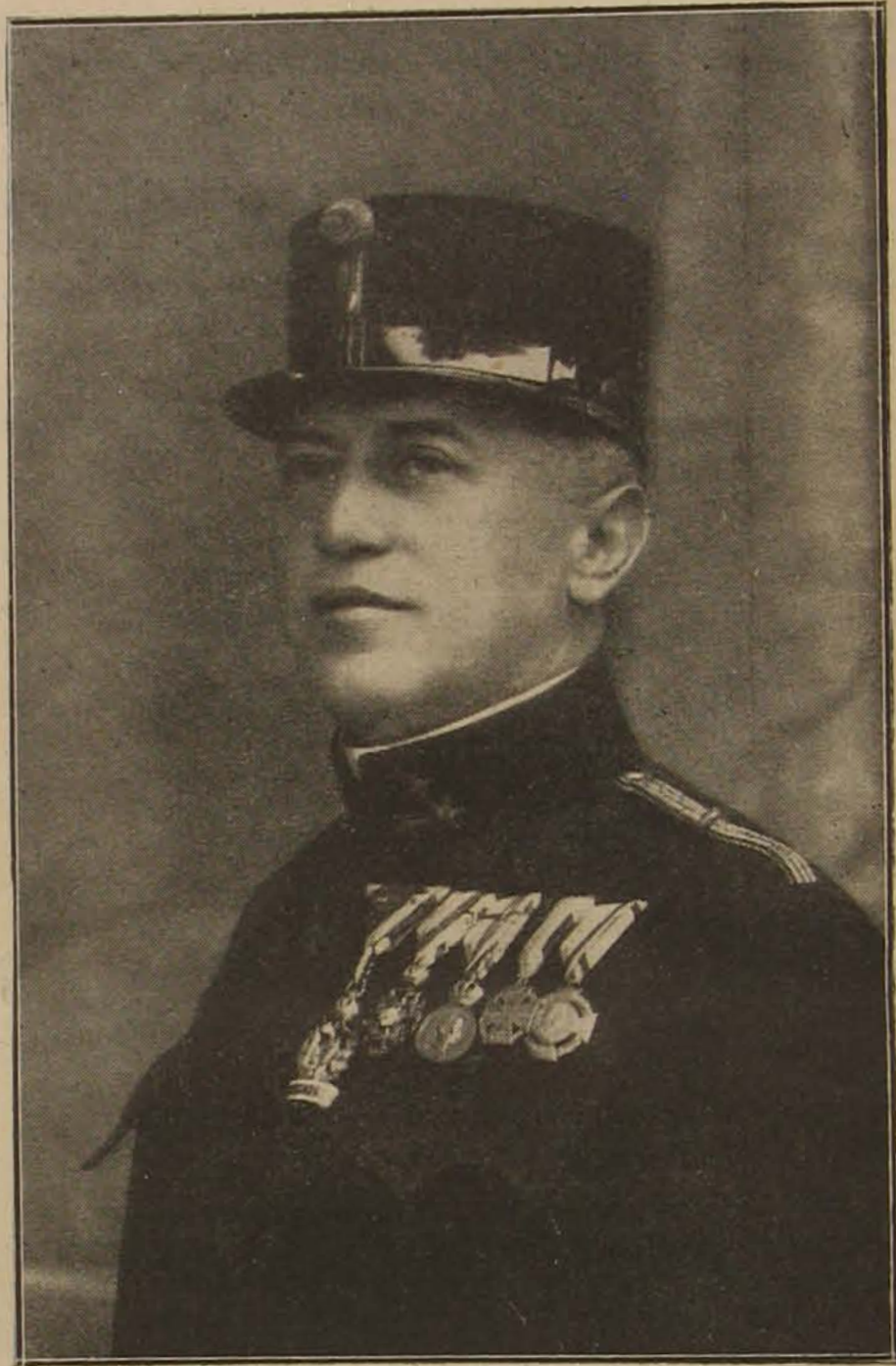
A rettenetes felfordulásban átvette a parancsnokságot a jobb szárnyon összekavarodott két birodalmi német és egy honvéd hadtápszázad felett is. Minden parancs nélkül, saját kezdeményezéséből. Az így megerősített századával előnyomult a nagykiterjedésű magaslat bal oldala irányába. A drótkakadályokon áthaladva személyesen vezette századát rohamra s oly erővel tört be az orosz állásokba, hogy az oroszok visszavonultak s a hadosztály megakadt támadását tovább folytathatta.

E támadásnál Szinte főhadnagy oly súlyosan megsebesült, hogy jobb karját elvesztette.

Egy előjárója azt írja: »Szinte Gábor csendőr főhadnagy e parancs nélkül, saját kezdeményezéséből fölötte veszélyes körülmények között véghez vitt támadásánál s az ezt követő személyesen vezetett rohamozásnál, amelyeket felelős-

ségre vonás nélkül elmulaszthatott volna, az egész hadosztályra kiterjedő eredményt eszélyesen — a becsület és kötelesség fogalmát jóval felülmuló önfeláldozással — vivta ki s e cselekménynél kiváló vitézséget és rettenthetetlen férfias bátorságot tanusított, mely magatartásával egész századát magával ragadta az elért siker teljes kivívásáig«.

A Mária Theresia Rend káptalanságától pedig a következő okmányt kapta: »Das am 12 oktober 1921 abge-

Szinte Gábor százados.

shlossene 6. Ordenskapitel des Weltkrieges hat Euer Hochwohlgeboren für die nachfolgende kurz geschilderte Waffentat der Zuerkennung der

Goldenen Tapferkeits-Medaille für Offiziere würdig erachtet.

Kampf um Höhe Oblazce östl. Uzsoker Pass am 22. 4. 1915. als Gefechtsgruppenkommandant.

Hat mit hervorragender Tapferkeit beim Angriff auf die Höhe Oblazce seine als Reserve der 2. Angriffswelle bestimmte Kompagnie im Augenblicke, als der Angriff stockte initiativ in die erste Linie vorgeführt, dem Angriff neuen Impuls gegeben und zum Erfolge geführt. Er wurde schwer verwundet vom Kampfplatze getragen.

Wien am 12. oktober 1921.

Der Ordenskanzler:

Franz Conrad fm.

Der Präses des Ordenskapitels:

Herrmann Baron Kövess fm.

Szinte főhadnagy kiválóan vitéz magatartásával megszerezte a 3. oszt. vaskorona rendet, a II. osztályu német vaskeresztet, majd később a Ferenc József rend lovagkeresztjével is kitüntették s így egyike a legszebben dekorált magyar csendőrtiszteknek.

CSENDŐR LEKSZIKON.

14. Kérdés. Az ideiglenes nyugállományba helyezett milyen illetmény alapján kapják az átköltözködési átalányt, ha állandó lakóhelyükre már a nyugállományban költöznek át?

Válasz. Azok az ideiglenes nyugállományba helyezett csendőr egyének, akiknek ideiglenes nyugállományban léte alatt a hasonló rendfokozatu tényleges csendőr egyének illetményei emelkednek, azt a havidíjat (havizsoldot) számolhatják el átköltözködési átalány címén, amelyet tényleges szolgálatuk alatt utoljára élveztek.

15. Kérdés. Ha a kincstár jelmondja a bérletet, amelyben nős csendőr tiszt vagy legénységi állományu egyén lakik s a jelmondás következtében a lakásból kiköltözik, felszámíthat-e átköltözködési költséget? Igényjogosult-e továbbá az illető átköltözködési költségre abban az esetben, ha a kincstári bérlet megszűnése után is bent marad a lakásban, mint a saját bérletében?

Válasz. Az első esetben illetékes a helyi átköltözködési költség, mert a bérletet a kincstár szüntette meg s így a kincstár idézte elő, hogy az érdekeltnek más lakásba kellett költöznie. Ha ez valóban megtörténik és az illető tényleg más lakásba költözködik, az átköltözködési költséget felszámíthatja. A második esetben azonban erre igényjogosultsága nincs, mert az átköltözködési költség kiutalásának alapfeltétele az, hogy az átköltözés valóban megtörténjék.

16. Kérdés. Van-e országos érvényű intézkedés a nyilvános étkező- és szórakozóhelyek Szilveszter-napi zárójára vonatkozólag?

Válasz. A fennálló rendeletek a nyilvános étkező- és szórakozóhelyiségek záróját általában szabályozzák és Szent Szilveszter napjára vonatkozó különös intézkedést az 1928. év december 31-éig nem tartalmaztak. (Ez a záróra az 1920. évi 80.365. sz. B. M. rendelet értelmében 11 óra volt a vidéken.)

A m. kir. belügyminiszter 1924. évi 116.025. sz. körrendeletével az ország egész területére nézve, a m. kir. állami rendőrség budapesti főkapitányának működési területét kivéve, az esetenként megadandó záróra meghosszabbítások engedélyezéseinek jogát az illetékes elsőfoku rendőrhatalóságokra ruházta át. E rendelet kiadását követőleg tehát mindig az elsőfoku rendőrhatalóságnál állapítható meg esetenként hitelesen, hány órában van megállapítva valamely kocsmá, vendéglő vagy kávéház zárójára.

A záróra-rendelet megszegői a Kbtk. 74. §-ába ütköző, közrend ellen való kihágást követik el.

1928 december 31. napjára szóló érvényességgel a m. kir. belügyminiszter 330.325. B. M. 1928. sz. a. 1928. évi december havában kivételes körrendeletet bocsátott ki. E szerint 1928 december 31-én az ország területén levő mindenemű nyilvános étkező- és szórakozóhelyiség, hangverseny, egyéb előadás és táncos vigalom záróját hajnali négy órában állapította meg.

Ez tehát kivételes rendszabály. A hatálya erre az egy esetre szűlt. Mindaddig tehát, míg esetleg újabb kivételes intézkedés nem történik, a jogi helyzet változatlanul ugyanaz, mint a körrendelet kibocsátása előtt.

17. Kérdés. A főszolgabíró felhívására végzett nyomozást be kell-e vezetnie a csendőrnek a tevékenységi naplóba? Kell-e minősíteni a bűncselekményt s kell-e az illetékes hatóságnak is jelentést tennie?

Válasz. A Szut. 417. pontja értelmében a tevékenységi naplóba a csendőr az általa nyomozott összes bűneseteket bejegyzi. A tevékenységi napló vezetése s adatai szempontjából közömbös, hogy a csendőr a nyomozást parancsra, felhívásra vagy saját kezdeményezésből végezte e. Bármilyen alapon fogott is hozzá a nyomozáshoz, a lényeg

az, hogy a nyomozást ő végezte, a nyomozás az ő tevékenységét növeli s így ezt a tevékenységi naplójába be kell vezetnie. Ami a minősítést és az illetékes hatósághoz teendő jelentést illeti, ugyanúgy kell eljárni a felhívásra végzett nyomozások esetében, mintha azt saját kezdeményezésből végezte volna a járőr. Ha pl. a főszolgabírónak tudomására jut, hogy gyilkosság történt s az örs a főszolgabíró megítélése szerint még nem tudhat az esetről, természetesen felhívja az örsöt a nyomozásra. Már most, ha a nyomozó járőr megállapítja, hogy nem gyilkosság, hanem gondatlanságból okozott emberölés vétsége forog fenn, nem fogja a bűncselekményt gyilkosságnak minősíteni csupán azért, mert a felhívásban a bűncselekmény így van megjelölve. Ha a főszolgabíró biztosan tudná, hogy gyilkosság történt és a gyanúsítottat is ismerné s a bizonyítékok is a kezében volnának, fölösleges volna a nyomozásra felhívást adnia. A főszolgabíró tehát éppen azért adja ki a felhívást, hogy az örs a legjobb tudása szerint állapítsa meg a tényt és a megállapított tényeknek megfelelő jelentését az illetékes hatósághoz — és persze a főszolgabíróhoz is, aki a felhívást adta — tegye meg.

18. Kérdés. A Szut. 400. pontjának 1. alpontja értelmében a panaszost panaszával a kir. járásbíróshoz kell utasítani, ha a kir. járásbíróshoz székhelyén lakik. Kérdés, hogy azoknak a tanyáknak a lakosival szemben is alkalmazni kell-e ezt a rendelkezést, akik közigazgatásilag a kir. járásbíróshoz tartozó, de azon kívül eső tanyákon laknak?

Válasz. A kérdésben említett tanyai lakosok panaszait a Szut. 400. pontjának 2. alpontja szerint kell elintézni. Az 1. alpont azoknak a panaszoknak a feljegyzésétől és bejelentésétől akarja mentesíteni a járőröket, akik a kir. járásbíróshoz közvetlen közelében: annak a székhelyén laknak, akik tehát számbajöhető távolságok megtétele nélkül is személyesen adhatják elő panaszukat a kir. járásbíróshoz. Hiába tartozik egy 10 km. távolságra eső tanya közigazgatásilag a kir. járásbíróshoz székhelyéhez, ezt a 10 km-et csak meg kellene tenni a panaszosnak, ha az 1. alpont szerint kezelnék a járőrök a panaszát. Így a járőrök nem segítenének a panaszt tenni óhajtokon. Ha tehát a panaszt tenni óhajtó nem lakik bent a városban vagy községben, amelyik a kir. járásbíróshoz székhelye, akkor a 2. alpont szerint kell a panaszát kezelni.

19. Kérdés. A tettes kellő engedelemmel jagyöngyöt szed az erdőben. Munkája közben egy fa odujában nyestrebukkan. Megfogja, agyonüti s bőrét értékesíti. Mily büntetendő cselekményt követett el a tettes?

Válasz. A cselekmény a V. T. 26. §-ába ütköző vadászati kihágás. A tettes engedelem nélkül vadászatot üzött oly területen, amelyen a vadak kizárólagos elsajátítására vonatkozó jog mást illet meg. A vadászás tág fogalom. Bele kell érteni minden oly cselekményt vagy magatartást, amely a vadászati üzem gyakorlását vagy a gyakorlásnak bármely pillanatban megvalósítható lehetőségét jelenti. A vadnak kézzel elfogása nem vadászias mód ugyan, de a V. T. 26. §-a szempontjából a vadat jogosulatlanul kézzel elfogó tettes is orvvadász.

20. Kérdés. A tettesnek lovát tilosban és kárban találja a mezőőr, zálogba veszi s a községi elöljáróság a községi bíró istállójában helyezi el. A tettes erről értesülve, anélkül, hogy ügyét egyébként rendezné, behatol a nyitott istállóba s onnét a lovat hazahajtja. Mily bűncselekményt követett el a tettes? Mily intézkedést kell tenni a nyomozás során a visszahajtott lóval?

Válasz. A tettes önkényesen és jogtalanul járt el, amiképp törvényes zálogjoggal terhelt s a hatóság őrizetében levő lovat engedelem nélkül eltulajdonította. Minthogy azon-

ban tulajdonjoga a lóra a zálogba vétellel meg nem szűnt, cselekménye nem lehet lopás, mert saját dolgát senki sem lohatja el. A cselekmény ennél fogva a Btk. 368. §-ába ütköző jogtalan elsajátítás vétsége (u. n. birtoklopás). Van olyan nézet is, amely az ilyen cselekményt, különösen, ha erőszakosan hajtják végre, hatóság ellen való erőszaknak minősíti, tekintve azt, hogy hatósági eljárás meghiusításával jár.

A lónak ebben a vétségi ügyben bünyelként való őrizetbe vétele nem indokolt. Ellenben indokolt az, hogy a ló a községi előjáróság által megkezdett hatósági eljárás folytatása végett annak újból átadassék, illetőleg a ló tulajdonosa arra szoríttassék, hogy a mezőgazdasági kihágási eljárás során ellene támasztott kárkövetelést rendezze, a ló tartásdíját megfizesse vagy kellő biztosítékot adjon. Ha pedig a tettes azt nem teszi meg, arra kell szorítani, hogy a lovat az előjáróság őrizetébe adja vissza.

21. **Kérdés.** *A lopás miatt már kétszer megbüntetett tettes mintegy 30 pengő értékű töreket és szalmát lop el a község határában levő bekerítetlen szérüskertből. Mily cselekmény ez?*

Válasz. A cselekmény az 1894. évi XII. t. c. 93. §-ának a) pontjába ütköző kihágás. Minthogy a törvény az elkövetésnek csak a Btk. 336. §-ának pontjaiban felsorolt módjai esetén (itt is kivéve a bemászást) minősíti a cselekményt tekintet nélkül az értékre, lopás büntetvé, nyilvánvaló, hogy a Btk. 338. §-ának esete (a visszaeséses tolvajlás) az 1894. évi XII. t. c. 93. §-ának a) pontja esetén nem jöhet figyelembe, mint a cselekményt lopás büntetvé minősítő körülmény, tekintet nélkül a lopott tárgy értékére.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Cigányfurfang

(A „Csendőrségi Lapok“ nyomozási pályázatán dicséretet nyert pályamű).

Írta és nyomozta: ILLE SÁNDOR tiszthelyettes őrsparancsok (Békéscsaba).

1924 június hó 28-án a csanádmezei Battonya községben országos vásárt tartottak. A vásárügyeleti szolgálatot a battonyai őrs legénysége és a szomszédos őrsök kíséretében látták el. Ilyen minőségben vezényeltetem én is ki Rampa István csendőrrel.

Javában folyt a vásár, mikor Zsika Gergely battonyai lakos hozzám jött és egy cigánynőt a karjánál fogva azon panaszt tette, hogy pár perccel előbb a szomszéd sátorban kabátot akart venni, miért is saját kabátját levetette, hogy a megvenni szándékoltat felpróbálhassa. A kereskedővel folytatott rövid alkudozás után meg is vette a kabátot, de amikor ennek árát ki akarta fizetni s levetett kabátja zsebéből pénztárcáját elő akarta venni, rémülten vette észre, hogy pénztárcája 3 darab 1 milliós bankjegy tartalmával együtt eltűnt. Kérdőzködésére Major Józsefné battonyai lakos egy a sáortól elsiető cigánynőre mutatva azt mondta, hogy az lopta el a pénztárcáját; ezért utána ment, miközben látta, hogy az egy fiatal cigánynővel és egy fiatal cigány emberrel beszélget. Hozzájuk érkezve a gyanúsított nőt megfogta, társai a nagy tömegben elillantak.

A panasz vétele után ezen lopásról a vásárban szolgálatot teljesítő járőröket és az ott lévő községi rendőrö-

ket is azonnal értesítettem azzal, hogy az elmenekiült cigány házaspár előkerítése végett a nyomozást haladéktalanul vezessék be. Magam pedig a gyanúsított cigánynőt őrizetbe vettem és kikérdezéséhez kezdtem, melynek folyamán nevezett Mohácsi Róza békéscsabai lakosnak adta ki magát. Ezek után a községhezahoz vezettem, hol egy megbízható nővel rajta személymotozást végeztettem, de ez eredményre nem vezetett.

A bűncselekmény elkövetését, valamint azt is, hogy tettestársai is lettek volna, tagadta. Beismerte ugyan, hogy a lopás ideje alatt az említett ruhássátorban tartózkodott, de onnan távozott, mert azt gondolta, hogy a bűncselekményenél őt fogják gyanúsítani, azért, mert cigány.

Mivel a vásáron szolgálatot teljesítő járőröknek gyanúsított társait nem sikerült kézrekeríteni, feltételeztem, hogy azok a 12 óra 40 perckor Orosháza felé induló vonatot elérendő, a vasutállomáshoz mehettek. Hogy az esetleges elutazásukat megakadályozzam, az indulás előtt egy órával járőrtársammal magam is a vasutállomáshoz siettem. Gyanúsítottat ez időtartamra egy községi rendőr őrizetére bíztam. Utközben egy 10 éves kisfiu megszólított és kérdezte tőlem, tudom-e, melyik járőr fogott el cigány asszonyt és mi történt vele? Feltűnt nekem ezen szokatlan érdeklődés, ezért megkérdeztem a kisfiut, miért akarja ezt tudni. A fiu azt válaszolta, hogy az állomás közelében lévő Ress-féle vendéglőben egy cigány asszony és férfi bizta meg őt annak megtudásával s ezért 10.000 koronát ígértek neki.

Ezután a kisfiutól megtudtam a kérdezősködő cigányok pontos személyleírását, majd a fiut azzal küldtem a vásárba, hogy az ott lévő csendőröktől érdeklődjék. Tettem ezt azért, mert feltételeztem, ha a gyermeket magammal viszem, a gyanús cigányok messziről észreveszik és elmenekülnek előlem.

Ressné korcsmájába érkeve a cigányokat már nem találtam ott. Érdeklődésemre a tulajdonosnőtől megtudtam, hogy keresettek a vasutállomásra távoztak. A férfi körülbelül 170 cm. magas, fekete puha kalapot, fekete szemüveget, barna ruhát, a nő cigányos tarka ruhát és pirosrózsás nagykendőt visel. Ezek után a vasutállomásra siettünk. Ideérkezésemkor az utasok beszálltak már a vonatba. A vonat mellett elhaladva, feltűnt, hogy egy 3-ad osztályu kocsi-ból egy cigánynő az ablakon kihajolva figyel s amint a járőrt észrevette, hirtelen visszahúzódott. Ebben a vasuti kocsi-ban, ahová természetesen járőrtársammal azonnal felszálltunk, megtaláltuk a keresetteket. A személyleírás mindkettőjükre pontosan illett, bár a férfi akkor már másszinű kalapot viselt és a fekete szemüveget is eltüntette már. Igazoltatásuk alkalmával a férfi Mohácsi János békéscsabai lakosnak, míg a nő Nagy Kálmánné sz. Nagy Angyél tiszafüredi lakosnak mondta magát. Nevezetteket azonnal a vasutállomás egyik várótermébe kísértem, hol rajtuk személymotozást foganatosítottam, de sem az ellopott összeget, sem a pénztárcát nem találtam meg, a személymotozásnak azonban mégis volt eredménye, mert Mohácsi János kabátjának belső zsebéből a fekete kalap és szemüveg előkerült.

Azon körülmény, hogy a férfi a vásárban még fekete szemüveget viselt s most, hogy fel ne ismerjék, ezt magáról levette, továbbá, hogy az elfogott cigánynőt is Mohácsinak hívják, csak megerősítette azon gyanumat, hogy nevezettek a lopásban részesek. Dacára, hogy az ellopott pénz nem került elő, feltételeztem, hogy ez még a cigányoknál van, ezért a vasuti pénztárnokot megkérdeztem, hogy Mohácsi jegyváltásnál milyen pénzzel fizetett? Először a pénztárnok

Használjuk a csendőrségi emlékalap levelezőlapjait! Művészek, olcsók! Hőseink emlékét és testületünk dicsőségét szolgálják!

nem is ismerte fel, de amikor a fekete kalapot és szemüveget vele feltettem, határozottan emlékezett arra, hogy 1 milliós bankjeggyel akart fizetni, de mivel az utasok sokan voltak, aprópénzt kért tőle, miért is a bankjegynek még a cigánynál kell lenni.

A bankjegyek előkerítése végett most azon vasuti kocsit, melyben nevezettek tartózkodtak, a mozdonyvezető jelenlétében tüzetesen átkutattam, de sem ott, sem pedig a kocsi környékén levő földört nem találtuk meg a pénzt.

A vasutállomásról gyanúsítottakat szembesítés végett Ressné vendéglőjébe kísértem azon célból, hogy megtudjam, miszerint ezek-e azon egyének, kik az elfogott cigányasszony után érdeklődtek. A vendéglősné határozottan állította ezek azonosságát.

Ezután nevezetteket a községházára kísértem. Az itt eszközölt kikérdezés alkalmával a bűncselekmény elkövetését továbbra is tagadták.

Mohácsi Róza és Mohácsi János szembesítése alkalmával mindketten azt állították, hogy egymást nem ismerik.

Mivel azt tapasztaltam, hogy így eredményt nem érhetek el, furfanghoz folyamodtam és gyanúsítottaknak azt mondtam, hogy Nagynét, mikor az állomáson megpillantottam, láttam, hogy ő a fejét hirtelen behuzta, majd zsebébe nyult s onnan a pénzt elővéve, összehajtotta és lenyelte.

Ezen kijelentésemnek az lett a nem várt hatása, hogy Nagyné elhalványodott és beismerte, miszerint a lopást Mohácsi Róza követte el és mivel már ezt észrevették, utána szaladt, a pénztárcát neki és János nevű fiának adta át. Ezek után ők, amilyen gyorsan csak tudtak, a vásárról eltűnve Ressné vendéglőjébe mentek, hol egy kisfiúnak pénzt ígérve, meghagyták, hogy érdeklődjön, hogy mi történt az elfogott társukkal. Mivel a kisfiu nem tért vissza, Békéscsabára utazás céljából a vasutállomásra mentek. Itt a vonatra szállva, látták a járőr megérkezését, mivel feltételezték, hogy azok őket keresik, a bűnjelt képező összeget el akarták tüntetni, erre azonban már nem volt idejük, mert látták, hogy a csendörök kocsijukra felszállnak. Ekkor Mohácsi János 2 drb, míg ő a nála levő 1 drb milliós bankjegyet összesodorva, lenyelte.

A pénztárca elrejtésére vonatkozó kérdésekre előadta, hogy azt utközben egy pincébe Mohácsi János bedobta. Továbbá előadta vonatkozó kérdésekre, hogy folyó hó 25-én érkeztek Battonyára, mikor is Tyityán József battonyai lakos hentes kárára annak nyitott és örízetlenül hagyott üzletéből 4 kg húst és ugyannyi szalonnát lopott el Mohácsi s azt közösen elfogyasztották.

A szembesítés alkalmával úgy Mohácsi János, mint ennek anyja, Mohácsi Róza, a bűncselekményeket beismerték.

Ezek után a bűnjelek előkerítésére törekedtem. A pénztárcát dr. Elezsánszky Kázmér ny. főszolgabíró házában megtaláltam, majd dr. Bogdán György orvoshoz mentem s előadva az esetet, kértem őt, hogy hánytatót vagy pedig olyan hashajtót adjon, ami a lenyelt bankjegyeket kihajtja tettesek gyomrából.

Dr. Bogdán György orvos kérésének eleget téve, úgy Nagy Kálmánnak, mint Mohácsi Jánosnak 20—20 gr. ricinus-olajat adott be, melynek meg is lett a hatása, de csak Nagy Kálmánnál. Az ürülékkel együtt előkerült az egymillió koronás bankjegy. Mohácsi Jánosnál a hashajtónak nem lett hatása, dacára, hogy az még egy 20 gr.-os adagot kapott.

Mindezek után — mivel a tetteseknek állandó lakhelyük nem volt és vásárról-vásárra csavarogtak — a tényvázlat megszerkesztése után mindhármukat a szegedi kir. ügyészségnek adtam át.

A kir. ügyészségnél Mohácsinéra tett vallomást visszavonták s így a lopást Nagyné és Mohácsi vállalták.

Ezen bűncselekményért a szegedi kir. törvényszék Nagynét 3, Mohácsi Jánost 2 havi fogházra büntette.

Nem a cselekmény súlyossága vagy feltűnősége készített ezen nyomozás leírására, hanem az, hogy a fiatal csendörököt tájékoztassam, mire képes a minden ravaszsággal megkent cigány, ha a csendör elől menekülni nem tud és a bűnjelet nem tudja elrejtetni.

Lapszemle.

(Jugoszlávia) Zsandermeriszki vesznik 1928 december.
Vlah Obrad csend. alezr. az alkohol befolyásáról ír az emberi szervezetre és a bűnözésre. Az irodalomban a legrégebb időktől kezdve található nyilatkozatok érdekes összefoglalása. Nincs benne más, mint amit mindenki tud az alkoholról, de csak kevesen szivlelik meg. Megmérgezi nemcsak az ivót, hanem ivadékait is. Ha nem is mindig igaz, hogy részeges ember gyermekei is részegesek lesznek, de hogy a részegségben fogamzott gyermekek tulnyomó része gyengeelméjű, az be van bizonyítva.

J. Nyomozás spiritizmus segítségével. Három esetet mond az ismert német álomlátó Günther Geffers asszonyról, aki félálomban gyilkosságokat felderít. (A berlini rendőrfőnökség hivatalos jelentése szerint (Neues Wiener Journal 1929 január 11. számában) minden egyes bünténynél a »látókok« raja árasztja el a rendőrséget, de eddig nem végeztek egyetlen esetben sem mást, minthogy hamis nyomra vezették a rendőrséget és rengeteg fölösleges munkát okoztak.)

Carevics Mil. hadb. hadnagy magyarázza a jugoszláv büntetőtörvénykönyv 117. §-át, amely 2 hónaptól 5 évig terjedő büntetést mér arra, aki szolgálati titkokat elárul. Cikkirő szerint ezt a rendelkezést 3 alfejezetre kellene szétbontani, aszerint, amint valaki gondatlanságból, kötelességmulasztásból vagy rosszakaratból követ el ily cselekményt. Aki ily módon államérek ellen vétkezik, az ellen más §. (86.) kerül alkalmazásra.

Zs. T. Drag. Közbiztonság Prilep vidékén. Propagandacikk Dél-Szerbia mellett, mert oda senki sem szeret menni, úgy mint annakidején a közös hadseregben Bosznia-Hercegovina állott rossz hirben. Az persze nincs benne a cikkben, hogy Dél-Szerbia Macedónia anektált része, ahol a szerbek a macedónokat tüzzel-vassal irtják. Nem csoda, ha azok kétségbeesésükben késsel, revolverrel, puskával, pokolgéppel, bombával védekeznek, ami persze nem teszi kellemsé az odavezényelt szerb hatósági közegek életét.

Jankovics T. csend. őrn. a csendőrségi utasítás kiegészítését tartja szükségesnek, mert a még közvetlen a háboru utáni időből, 1919-ből származó, hirtelenül összehevenyészett könyv nem tartalmaz elegendő támpontot a csendőrség tekintélyének fentartására. Különösen szükségesnek tartja a gonosztevőknek csendőrségi laktanyákban való őrzéséről, valamint az azok örkiséréséről szóló rendelkezések kiegészítését.

Zsebtolvajok. A »szász rendőrség« című lapból fordított közlemény. Ismerteti a zsebtolvaj egyéniségét és munkáját. Valamennyi tolvajfajta között a legveszedelmesebbnek tartja, mert eszköz nélkül dolgozik, nehezen lehet nyilvántartani és ellenőrizni, mivel gyakran változtatja helyét, sőt külföldre is utazik. Annak dacára ajánlatos veszedelmes zsebtolvajokat állandó ellenőrzés alatt tartani.

Szép eredmény. Óbecsén hamis kétdinárosok kerültek forgalomba. A csendőrségnek besugták, hogy ki gyártja a hamis pénzt, de az nem volt elegendő a közbelépésre. Előbb meg kellett keríteni a pénzverő eszközt és tetten érni a hamisítókat. Amikor hire járt, hogy a pénzprés 30.000 dinár készpénzért eladó, az őrsparancsnok kieszelt egy tervet a hamisítók kézrekerítésére. Kölcsönvett 4000 dinárt, ezt odaadta egy volt csendörnek, aki a vevőt »markirozta«. Amikor a »vevő« éjfélkor a pénzverő megvételéről tárgyalt és szemelattára készítették a hamis pénzt, hogy »megtanulja az eljárást«, a lesbenálló csendörök tettenérték és kézrekerítették a főcinkost, összes szerszámaival együtt. A csendőrség legénysége és a pénzverő szerszám képekben is be van mutatva.

Eredmény a szolgálathoz cím alatt a szerkesztőség külön rovatot nyitott mindazon különös eredmények közlésére, amelyeket a birodalom csendőreinek a lefolyt hónapban elérniük sikerült. A jelen rovat kiemeli a következő csendőrsők érdemeit: Szerb Mitrovica, Sztari-Slankamen, Szerb Kamenica, Zajecsár, Krivelj, Vratarnica, Boljevac, Lukovo.

Jezsek J. A bőr tisztántartása. Egészségügyi értekezés a bőr szerepéről a szervezet életében a lélegzés kiegészítése szempontjából.

Radics J. ny. tanár: A füge. A mai SHS. birodalom klímája nagyon változékony, úgy hogy tényleg mindenfajta gyümölcs talál ott magának megfelelő életfeltételeket. A füge pl. több tartományban is megterem. Mivel eddig nem sok gondot fordítottak nemesebb fügefajok termesztésére, a cikk-író utasításokat ad, hol és miképen lehet a fűgét legcélszerűbben termesztetni.

Különféle: Hangtalan rendőri sip*) (francia ujdonság); ingyenes hatósági utbaigazítás a francia pályaudvarokon; harc a daktiloszkópia ellen; alkohol és prostitúció Oroszországban; razziák Oroszországban; a zsebtolvajok király-
nője.

(A daktiloszkópiáról irt ez a közlemény azért érdekes, mert egy előbbi számban a daktiloszkópia csalhatatlanságát igyekezett a Zsand. Vesznek bizonyítani. Még a fénykép is csal, — irta — legalább is bizonyos idő múlva, az ujjlenyomat azonban csalhatatlan. Tényleg úgy is van, mert látszólag teljesen egyenlő ujjlenyomatok közelebbi vizsgálatnál okvetlen mutatnak különbségeket. Ujabban Párisban akadt orvos, aki borsos ár ellenében bőrátültetéssel eltünteteti arról az ujjról a régi bőrfodrokat, amelyek eltüntetése az ujj gazdájának sürgős érdekében áll és új fodorrajjot varázsol rá.)

(Franciaország) L'Écho de la Gendarmerie Nationale. (1928 december havi füzetek.) *December 2.* Franciaország 1921-ben rendszeresítette a mozgó nemzetőrséget. Ma 8 év után a gazdag Franciaország még mindig nem váltotta be az ígért javadalmazást. A mozgó osztagokat a vasut az ismert »32 ember, 8 ló« felirású és berendezésű vagonokban szállítja, ami lényegesen rontja az egyenruhát, melynek karbantartására és megújítására kiutalt összeg rendes körülmények között sem élegendő. Az ígért lakások helyett, a helyőrségektől elhagyott erődítményekben szállásolták el őket családostul, az irodákat, sőt a tiszteket is stb. A lap követeli a tarthatatlan állapotok rendezését.

A nov. 11. számban a lap fellépett az ismert Pons-i esetben a löfegyverét használt csendőr igaza mellett. Egy olvasó helyesli ugyan a csendőr eljárását, mert nem volt más fegyver, de megfontolásra ajánlja, hogy nem volna-e jobb a rend fentartására kivezényelt csendőröket idegen mintára gummibottal felfegyverezni?

Egy lovas csendőr felszólal az új lótáp-beszerezési rendszer ellen, mert havonta több napon át elvonja a lovas csendőrosztag parancsnokát a szolgálatától, akinek személyesen kell a szükségelt lótápmennyiséget 2 hónappal előre egyenesen a termelőknél biztosítani.

Elszász és Lotharingiából számos francia érzelmű ifju szökött át a világháború előtt a határon, életükkel játszva és otthonmaradt hozzátartozóik életét megkeserítve, csak-hogy a francia csendőrségbe léphessenek. Miután ezek Franciaországért többet tettek, mint maguk a franciák, a lap követeli ezeknek utólagos kitüntetését. Az elzászi nép francia érzelmét egy népdallal bizonyítja, amely így hangzik:

Der liebe Gott hat einen Sohn
Und dieser heisst Napoléon.«

(A jó Istennek van egy fia, annak neve Napoléon.)

December 9. Vonatkozással a mozgó nemzetőrség helyzetéről az előző számban irt cikkekre, most pontosan kidolgozott programot közöl a lap, hogy miképen kellene a régi csendőrség ezen új alakulatának helyzetét rendezni. Vonatkozik ez a rendezés a lakáskérdésre, az illetmények és a laktanyaélet javítására, valamint a különféle szolgálatok végrehajtására és az azokkal járó díjazásokra.

Viet csendőrtábornok kinevezése alkalmából innepélyt tartottak.

A hadseregben sokan készülnek a gyarmati csendőrséghez, a magas illetmények miatt. A lap kötelességének tartja az odavágyókat az ott reájuk várakozó veszélyekre figyelmeztetni. Felsorolja a francia gyarmatokon rendszeresített összes csendőrkielégítési mértékeket. A világháború után francia kézre került német Kamerun gyarmatot, amely majdnem olyan nagy, mint Franciaország, külön ismerteti.

Levrai (Levré) újból rátér a csendőrtisztek lakbérének kérdésében fennálló igazságtalanságra. Rámutat, hogy a

csendőrség működése évente több, mint 150 millió frankot hoz az államkincstárnak, az pedig még a legkisebb áldozattól is huzódik, amit a csendőrség érdekében hoznia kellene.

Buisson (Büisszón) ezr. ismerteti a hivatalos lap állásfoglalását a nyugdíjak követelt kiegyenlítése ellen.

A csendőrség épp úgy tüntette ki magát a nagy háborúban, mint a többi csapat. 1928-ban a köztársaság elnöke a gyalogcsendőrség zászlóalját is és a lovascsendőrségét is a becsületrend keresztjével tüntette ki, mely ékitményeket katonai ünnepek keretében erősítették a zászlókra.

December 16. Újból a mozgó nemzetőrség kérdése. A lap az áthelyezési átalány elégtelenségét tárgyalja és szemérveti a kormánynak, hogy az önkéntes gárdisták már évek óta tartó türelmes várakozását helytelenül fogja fel, amidőn a feltétlenül szükséges követeléseket sem elégíti ki.

A francia rendőrök aránylag sokkal több kitüntetésben részesülnek, mint a csendőrség. Az ok ott keresendő, hogy a rendőröket a bőkezű belügyminiszter tünteti ki, míg a csendőröket a szűkmarku hadügyminiszter. A lap a katonai téren kiváló német mintát ajánlja követni, ahol a csendőrök számára különféle különleges kitüntetések és jutalmak vannak rendszeresítve. Indítványt tesz egy egész sorozat csendőrségi jelvény és rendjel bevezetésére, melyek adományozása pénzbeli javadalmazással legyen egybekapcsolva.

A csendőrség ezentúl *autókkal* lesz felszerelve, de csak akkor, ha lesz autó. Addig motoros kosarakban kénytelenek a csendőrök mozogni, ami semmiképen sem alkalmas a tekintély fentartására. A lap a rendelet mielőbbi végrehajtását követeli.

Sérin (Szerin) őrnagy a Revue de la Gendarmerie-ban az utforgalmi fegyelemről irt cikkében azt állítja, hogy évente 3000 súlyos forgalmi baleset történik, kerek 100 millió anyaggárral. — *Dr. Bomnier* kiegészíti a cikket pontos statisztikai adatokkal. Azt indítványozza, hogy a közönséget a forgalmi fegyelem rendelkezéseiről bővebben kell tájékoztatni, ami pl. Itáliában már tavaly óta be van vezetve.

Morcey (Monszéi) francia tábornagy, Conegliano (Konelyiánó) hercege, sokszor adta nemeslelkűségének bizonyítékát. Napoléon alatt a spanyolok ellen vívott harcaiból idéz a lap néhány példát, melyekből kitűnik, hogy még az ellenség is tisztelte őt. Amidőn egy alkalommal a császár hívására majdnem egyedül lovagolt hazafelé, a spanyolok elfogták. Amint azonban felismerték, ők maguk kísérték át a Pyreneusokon, hogy baja ne történjék.

December 23. A mozgó nemzetőrség lakáskérdését nem lehet azáltal megoldani, hogy családostul a hadsereg által elhagyott régi laktanyákba szállásolják őket. A lap felsorolja azokat a lakás-, azaz építkezési követelményeket, amelyeket az államnak minden körülmények között teljesítenie kell.

Az egyik novemberi szám felvetette a kérdést, hogy a csendőrség parancsnokát miért nem különböztetik meg egyenlő rendfokozatu alárendeltjeitől? Erre azt az indítványt kapta a lap, hogy a csendőrség parancsnoka kapja meg címezetesen a következő rendfokozatot, ami annál is igazságosabb, mert a csapat altisztjei sokkal gyorsabban lépnek elő, mint a csendőrök.

A lap szószerint közli a csendőrség költségvetéséről a kamarában lefolyt vitát, mely 1929/30-ra elfogadta az előirányzatot és pedig a csendőrségnek 174 millió, a mozgó nemzetőrségnek 7.5 millió frankkal.

A kamara befejezte a pénzügyi és nyugdíj költségvetést 1929-re és felterjesztette a szenátus elé, amely azt valószínűleg csekély módosításokkal el fogja fogadni. A lap nagy körvonalakban jelzi a törvényjavaslat azon részeit, amelyek a csendőrséget különösen érdeklik, u. m.: A nyugdíjak kiegyenlítése, rokkantak és hadiözvegyek nyugdíja, családi pótlékok, tényleges katonák özvegyeinek nyugdíj-illetményei, nem tiszti rangban levő csendőregyének nyugellátása.

December 30. A mozgó nemzetőrség Párisban más pótdíjakat kap, mint vidéken. Előbbiek: lovas 2 fr., gyalogos 1 fr. 25; utóbbiak: lovas 1 fr., gyalogos 0 fr. 50-et. A lap az egész testület számára a magasabb pótdíjakat kéri.

A Szajna megyei csendőrség gyógyszerertára ellátja az új mozgó nemzetőröket és egy műszaki ezredet is. Családtagjaikkal együtt kerek 15.000 embert. Ezt a szolgálatot eddig gyógyszerész-önkéntesek végezték. Tekintve a nagy felelősséget, felkérték a hadügyminisztert, hogy állítson ennek a gyógyszerertárnak az élére egy katonai gyógyszerészt.

Girardot (Zsirardó) tábornok a csendőr tisztikar legidősebb tagja. A lap a tábornok életleírását közli.

A »hírek« rovat nagyszámu kitüntetésről számol be,

*) A sip hangregzése oly magas, hogy emberi fül nem veheti fel, csak a rendőrállomás fonográfja veheti át, amit a fonográf sipolással jelez. Szerk.

melyeket a csendőrség tagjai a közbiztonsági szolgálatban szerzett különös érdemeikért kaptak.

(Németország) Der Gendarm. A lap időnkint közli mindazokat a tudomására jutott eseteket, amelyekben az egyes városok rendőrségei által kiadott sajtóközlemények a csendőrség által elért nyomozási eredményeket úgy tüntetik fel, mintha azokat a rendőrség érte volna el. Ebben a számban a Vossische Zeitungnak egy cikkéről bizonyítja be, hogy valótlanúságot tartalmaz, mert egy sorozatos gyűjtő-gatási ügy kiderítése nem — mint a lap írta — bérlini detektívek, hanem három csendőr érdeme volt.

Egy *detektívet* a bíróság súlyos börtönbüntetésre ítélte, mert egy bizalmas bírósági ügydarab tartalmát a német kommunistapártnak kiszolgáltatta. Nem vette a bíróság tekintetbe, hogy az illető detektív a kommunista pártnak tagja volt. (!)

Hildebrand Landjägermeister egy orvvadászdüldözéssel kapcsolatban kitér a porosz csendőrségnek 1928 július 11-én kiadott új fegyverhasználati utasítására, amely az orvvadászokkal szemben való fegyverhasználatot majdnem teljesen eltiltja, sőt még azt sem engedi meg, hogy a csendőrök az orvvadászok üldözésére és elfogására alkalmazzák. Ilyen körülmények között a csendőr nemcsak hogy eredményesen nem tud fellépni, hanem egyenesen nevetségessé válik.

A lap részletes utmutatást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy a csendőröknek hogy kell az *adóbevallási ivatek* megszerkeszteniök és az adót befizetniök. (Németországban a csendőrök éppen úgy fizetnek adót, mint a többi polgári egyének.)

A porosz csendőrségnek van egy *alapja*, amelyből az elhalt csendőrök *hátramaradottjait* segítyezik. A lap 47. nevet közöl, mind a csendőrségen kívül álló polgári egyénekét, akik *csendőrök megsértése miatt* — valószínűleg bírósági ítélet vagy kiegyezés következtében — 5—100 márkáig terjedő összeget fizettek be ennek az alapnak a javára. Az összegeket a lap nyilvánosan nyugtázza.

A *személyi hírek* között közli a megüresedett járőrpáncsnoki helyeket, amelyet az érdeklődők megpályázhatnak.

A nyugállományba helyezett és kitiintetett egyének neveit egyenként közli.

Egy német csendőr régebben azt indítványozta, hogy adjanak a csendőrségnek ernyőnélküli sapkát, mert az ernyős sapka igen nehéz. *Draeger* csendőr most erélyesen kikel az ilyen komolytalan és nevetségos panaszok ellen, amelyekkel a csendőrséget csak nevetségessé teszik. Szeretné tudni, hogy ki az az ennyire gyengefejű ember.

Auskunftei: kérdések és feleletek.

TISZTIKASZINÓI HIREK

Az Országos Tiszti Kaszinó 1929. évi február hó 9-én (szombaton) este 9 órakor kezdődő jelmezestélyének rendezési tervezete. 1. *Meghívás és belépés* a Kaszinó januári »Tájékoztató«-jában közölt módozatok szerint. *Öltözet:* 2. *Hölgyeknek:* jelmez- vagy estélyi ruha. *Uraknak:* jelmez, atilla (zubzony) vagy frakk; összes rendjelek- és kitüntetésekkel; valamennyien *álarc nélkül!* A jelmezek tetszészerezintiek, de izlésesek legyenek (lehetőleg *magyar nemzeti* vonatkozásban). 3. *A jelmezcsoporthok* (csapattestek, intézetek vagy társaságok) a Kaszinó I. emeleti klubhelyiségeinek termeiben, valamint a II. emeleti kis diszteremben gyülekeznek egy órával az estély kezdete előtt. E célra a teremek — legkésőbb február 1-ig — a Kaszinó ügyvezető-igazgatójától igénylendő, ki az elhelyezkedést szabályozza s az I. emeleti hirdetőtáblán kifüggesztendő vázrajz szerint irányítja. 4. *A felvonulásban résztvenni óhajtó* és a csoport-

tokhoz nem tartozó vendégek a II. emeleti kis diszteremben gyülekeznek, honnan egy rendező irányítja besorolásukat és csatlakozásukat. 5. *Minden csoportot* egy rendezőjelvényvel ellátott (lehetőleg a csoport kebeléből kijelölt) rendező vezeti és irányítja úgy, hogy az egyes csoportoknak egymáshoz való csatlakozása és megindítása egyszerre — vagyis egy adott jelre — történhessék. 6. *A jöméltóságok és notabilitások* a felvonulás tartama alatt a nagy diszterem szinpadán foglalnak helyet, míg a felvonuló menetben résztvenni nem óhajtó vendégek a nagy diszterem falazatának mentén és a karzaton helyezkednek el. 7. *A felvonulás* — az adott kürtjelre — este 9 óra 15 perckor kezdődik a karzaton elhelyezkedő zenekar (id. Fricsay) kíséréte mellett. Elöl a vigalmi bizottság elnöke és a főrendező haladnak, kik a bevonulást vezetik és tovább irányítják. Utánuk a következő sorrendben csatlakoznak a megalakult csoportok: a) sarokszalon, b) kis diszterem, c) tanácsterem, d) olvasóterem, e) nagy olvasóterem, f) kártyaszoba, g) biliárdterem, h) zöld társalgóterem, i) zeneterem, j) kék társalgóterem. 8. *A felvonulás iránya:* Beérkezés a nagy diszterembe, a sarokszalon kitért nagy bejáratán; előrevonulás a szinpadig; honnan kanyarodva (vagy szétválva kétoldalt) visszavonulás a bejáratig s innen jobbra ki a folyosókon és lépcsőkön át ismét vissza a kiindulási terembe. 9. *Felvonulás után:* 10 perc szünet s azután tetszészerezinti tánc a nagy- és kis diszteremben egyaránt. A nagyteremben: katonazene s a kisteremben cigányzene mellett. Mindkét részleget id. Fricsay zeneügyi igazgató állítja fel és szervezi meg. A zenekarok játékát csakis a főrendező vagy annak helyettese szabályozhatja. 10. *Nagy buffet:* Az I-ső emeleti teli kertben, a II. emeleti sarokszalonban és a II. emeleti buffetfolyosón. Meleg vacsora a földszinti étteremben. 11. *Átöltözökhöz* fülkék a Kaszinó elnökségének hivatalában állanak a vendégek rendelkezésére. 12. *Az estély befejezése:* legkésőbb reggel 6 órakor. 13. *Vigalmi bizottsági ülés* a részletek megbeszélése végett: január hó 19-én (szombaton) délután 5 órakor az Orsz. Tiszti Kaszinó I. emeleti tanácstermében. Ezen ülésen a Kaszinó vigalmi bizottságának összes tagjai, valamint az egyes jelmezcsoporthok rendezői (csapattestek képviselői stb.) is megjelennek. Önként jelentkező rendezőket a vigalmi bizottsági ülésen szívesen lát a Kaszinó vezetősége. 14. *A diszitéseket* (virágdisz stb.) a Kaszinó igazgatója végezteti.

HIREK

Husz évi súlyos börtönre ítélte a hadbíróóság a csendőrgyilkos Hunyadi Józsefet. Hunyadi József, a volt kassai cs. és kir. 34. gyalogezred szökevény örvezetője 1918 június elején Hejőcsaba határában bekísérés közben agyonlőtte Diószeghy Imre csendőrőrmestert, aki őt mint katonaszökevényt elfogta. Hunyadit annakidején elfogták, a forradalmi zavaros időkben azonban kiszabadult és egyre-másra követte el a különböző bűncselekményeket, közben Bonta József máv. éjjeliőrt is agyonlőtte, amiért a polgári bíróságtól 15 évi fegyházat kapott. A csendőrgyilkosság ügyében ez év január hó 18-án tartották a főtárgyalást Miskolcon igen nagy érdeklődés mellett. A vádlott azzal védekezett, hogy az elfogást eszközlő Diószeghy őrmester őt durván szidalmazta, majd mikor ő ezt kikérte magának, karddal ütlegelni kezdte. Ő mintegy önvédelemből lőtt rá a csendőrőrmesterre. Az első tanu Márkus József csendőrtiszthelyettes volt, aki elmondotta, hogy mint járőrtárs szemtanuja volt a gyilkosságnak. Hunyadit és egy katonaszökevény társát

Az egyenruha tudvalevőleg a XVII. század végén jött általános használatba; addig a katonák különféle színű, leginkább azonban vörös, kék, lila, meggyiszin és acélszürke ruházatot viseltek. A zöld színű ruhától különösen a török ellen viselt háborúkban óvakodtak, mert a törökök azt, akit ilyen ruhában elfogtak, irgalom nélkül karóbahuzták, mert az ő szent színiüket, a zöldet, merészelt meggyalázn.

álomba merülve találták az egyik erdő aljában. Felébresztették, igazoltatták és őrizetbe vették őket. Utközben a két fogoly két irányban szökést kísérelt meg. Diószeghy Imre őrmester Hunyadi után futott, aki hirtelen hátrafordult s egy revolverlövessel megölte Diószeghyt. Hunyadi azután megszökött. Kiss Lajos csendőrtiszt helyettes mondta el ezután Hunyadi későbbi elfogatásának izgalmas részleteit. A Diószeghy-gyilkosság után pár nap múlva Hunyadi a zsolcai állomáson tünt fel. Tompai Menyhért csendőrőrmester akkor el akarta fogni, Hunyadi azonban rálőtt Tompaira, akinek az arcát érte a golyó. Hunyadi ezután a Sajó felé szökött, nyomában az őt üldöző csendőrökkel, akikre a szökevény több lövést adott le. A csendőrök is lőttek Hunyadi után és Kiss tiszthelyettes golyója átlötte a lábát, mire a katonaszökevény megadta magát. Több tanu kihallgatása, a vád- és védőbeszéd elhangzása után a hadbíróóság Hunyadit 20 évi sulyos börtönre ítélte, melybe a más ügyből kiszabott 15 évi fegyházbüntetést beszámította. Az ítélet indokolásában a hadbíróóság a védő által kért elévülést nem látta fenforgónak. Tekintettel azonban arra, hogy a büncselekmény elkövetése óta már 11 év telt el, a hadbíróóság a vádlott javára alkalmazta a rendkívüli enyhítő szakaszt és a törvény által kimondandó halálbüntetés helyett 20 évi sulyos börtönt állapított meg büntetésként.

Elöléptek: A budapesti I. kerületben törzsőrmesterré: Kelemen László és Pabar Sándor őrmesterek. Őrmesterré: Wallner János, Gonda Mátyás, Bujdosó B. József, Pomázi Károly, Kovács István, Isán György, Szentmiklósi József, Szabó János II., Böszörményi József, Domokos Pál, Szöke Sándor, Egerszegi Zsigmond, Kiss András, Szalóki Ferencz Alajos és Izsó Imre csendőrök. — A székesfehérvári II. kerületben törzsőrmesterré: Nyakas István, Tóth Kálmán I. és Cser György őrmesterek. Őrmesterré: Putz György, Papp István, Bottó Vince és Koppányi Károly csendőrök. — A szombathelyi III. kerületben törzsőrmesterré: Horváth István I., Böröcz István I., Németh Vendel, Csik György, Palkovics György, Fejes Aaldár és Ferencz János őrmes-

terek. Őrmesterré: Nagy János IV., Párizs György, Simon József II., Czink Károly, Mozsolicz Lajos, Nagy Sándor VII., Horváth Antal III., Kondor József II., Csarmasz Dezső, Molnár József III., Kovácsics István, Elekes János, Gyuk István, Hapsz István és Major Ferenc csendőrök. — A pécsi IV. kerületben törzsőrmesterré: Horváth József V. őrmester. Őrmesterré: Koronkai József, Csikvár Imre, Tobak István, Molnár Sándor, Paksicza Ferenc, Szár István, Halmos Gyula, Vonyik Mihály, Németh István X., Kurucz Károly, Banicz István és Kovács Lajos V. csendőrök. — A szegedi V. kerületben törzsőrmesterré: Szécsi István és Tanács Ferenc őrmesterek. Őrmesterré: Császár István, Rompa István, Rácz Sándor, Gyapjas Ferenc, Varga László és D. Szabó Imre csendőrök. — A debreceni VI. kerületben őrmesterré: Fülöp János és Belme György csendőrök. — A miskolci VII. kerületben törzsőrmesterré: Dobai Gábor, Erki József, Eszlári Lajos és Csombok István őrmesterek. Őrmesterré: Verebélyi István, Zaja Béla, Szekrényes Pál, Tóth Kálmán, Takács Béla, Mihály Joachim és Zaprel István csendőrök.

Házasságot kötöttek: A budapesti II. kerület állományában: Kovács Béla törzsőrmester özv. Varga Györgyné szül. Libor Erzsébettel Kisgörcbön; Weszerle Ignác tiszthelyettes özv. Diera Jeromosné szül. Pápesch Eleonórával Budapesten. — A szombathelyi III. kerület állományában: vitéz Kercse János tiszthelyettes Varga Emiliával Agyagos (Sopron m.) községben; Bálint Ferenc tiszthelyettes Szalai Máriával Zalaegerszegen. — A pécsi IV. kerület állományában: Horváth András I. alhadnagy Kardos Mária özvegygel Gyöngyösön; Pindes József tiszthelyettes Simonjai Ilonával Szakcsón; Sebestyén László tiszthelyettes Hadházy Piroskával Hajduhadházan. — A szegedi V. kerület állományában: Balog György őrmester Icsa Rózával Gyomán; Pusztai Kálmán őrmester Pintér Margittal Mezőhegyesen. — A debreceni VI. kerület állományában: Ludmány Imre tiszthelyettes K. Gázsó Sárával Szentpéterszegen.

A m. kir. honvédség története 1868—1918 c. művet lapunk múlt évi 35. számában ismertettük. A m. kir. hadtörténelmi levéltár felkérésére ismertetésünket szívesen ki-

T Á R O G A T Ó

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánz toktól mert mind melyek nem gyárából erednek, silány, külföldön készült utánzatok. Hegedűk, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és hurok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR

STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban, Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje — — — — — 15.20 P
Ugyanaz „Herkules Loden” minőségben — — — — — 17.— „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju — — — — — 18.50 „
Ugyanaz extra finomban — — — — — 22.— „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt 7.60 „
a 39 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

FIGYELEM! A legmesszebbmenő fizetési feltételek! Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

ÓRÁK, ÉKSZEREK

A csendőrség véglegesített tagjainak kedvező fizetési feltételek

TAUB Budapest, Rákóczi út 90.

(Közvetlen a Keleti pályaudvarnál.)

egésztjük azzal, hogy az említett munka megírásában *Báti Berkó István* ny. ezredesnek is jelentős része van, aki a tartalomjegyzékből is kivehető részletek megírásán kívül a szerkesztés és kiadás fáradságos munkáját is maga végezte.

A »Magyar Otthon« szerkesztősége és kiadóhivatala kéri előfizetőit és olvasóit, hogy az előfizetési díjat be- küldeni szíveskedjenek. Ugyancsak kéri a csendőrség azon tagjait és parancsnokságait, akik, illetve amelyek az eddigi példányokat átvették, hogy az előfizetés díját vagy a lap- számokért járó összeget küldjék be. Ha az örsök tagjai közösen járatják, egy-egy tagra pár fillér megterhelést jelent. Minél szélesebb körben való pártolást megérdemli ez a tartalmas magyar lap, mely értékes nyeresége a magyar irodalomnak és a szépet, jót kedvelő olvasónak. A »Magyar Otthon« szerkesztősége.

Helyreigazítás. Lapunk folyó évi 2. számának 42. oldalán közölt felvétel *Kerekes Antal* turkevei örsbeli tiszthelyettes, volt lovas táborigazgató és *Grbanovic* horvát-szlavon lovas táborigazgató feldiszipítési ünnepségét ábrázolja, amely a belgrádi konak udvarán 1914 december 8-án folyt le fényes külsőségek között. A cikk szövegébe és a képaláírásba a szerző elírása folytán került a »Magyar« név.

Halálozás. *Németh József* g. tiszthelyettes, aki legutóbb a debreceni VI. kerület törzsgazdasági hivatalában teljesített szolgálatot, Debrecenben hosszú és kínos betegség után meghalt. Az elhunyt 26 évet szolgált a m. kir. csendőrség tényleges állományában s ezen idő alatt a reá háramló teendőket igen nagy kötelességtudással és szakértelemmel látta el. Elöljáróihoz való törhetetlen ragaszkodásával, példás magaviseletével és fáradságot nem ismerő szorgalmával előljárói szeretetét és bajtársai tiszteletét vivta ki magának. Utolsó útjára részvételtjes előljáróinak és bajtársainak hosszú sora kísérte. Az elhunytat özvegye és négy kiskorú gyermeke gyászolja.

Kérelem. Egy szerencsétlen sorsu intelligens fiatal leány, egyetemi hallgató, bármilyen állásra ajánlkozik. Elmenne

házvezetőnőnek, nevelőnőnek, irodai munkára, könnyebb örsre örsfőzőnőnek is. Az esetleges ajánlatokat kérjük lapunk szerkesztőségéhez küldeni. Kérjük bajtársainkat, hogy amennyiben számára a testületen kívül is tudnának valami elhelyezkedési lehetőséget, szíveskedjenek azt velünk közölni.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Többeknek. Ismételten kérjük olvasóinkat, hogy minden közleményt, amit hozzánk beküldenek, félhasábosan és a papirnak csak az egyik oldalára irjanak. Elengedhetetlen

KIRÁLYI BÉRPALOTA

HALÁSZ GYULA

m. kir. egyenruházati és felszerelési intézete
BUDAPEST, IV., APPONYI-TÉR 1. SZÁM, (félémelet)
Telefon: Automata 833—39.

HALÁSZ GYULA

József főherceg Ő kir.

fensége udvari szállítója

ALAPITVA:

1915. ÉVBEN

M. KIR. EGYENRUHÁZATI INTÉZETE ÉS CSENDŐRTISZTI FELSZERELÉSI CIKKEK ÁRUHÁZA

A Honvédelmi Minisztérium által kiosztott szövetanyagokból I. osztályu munkával készülő ruhadarabokat a következő áron készítem el:

Köpeny	P 64.—	Szalón nadrág	P 24.—
Zubbony	P 48.—	Lovagló „	P 32.—
		Bocskai sapka	5.60

A csomagból hiányzó anyagokért a következő árat számítom:

KÖPENYNÉL: bársonygallér, szegélyposztó, parolin, nagy- és kisgombok, köpenycsatló	P 13.60
ZUBBONYNÁL: főtiszti, valódi nikkal aranyozott sujtás, parolin, csillag, nagy- és kis gombok	P 8.—
ZUBBONYNÁL: törzstiszti	P 10.—, tábornoki P 16.—

Felhívom a Tiszt urak figyelmét, hogy a nálam készülő ruhákat ne méltóztassanak összetéveszteni az esetleg olcsóbb árat számító alkalmi ruhakészítő alakulatokkal, mert nálam minden ruhadarabot szakemberek készítenek el, akiknek a szakmában már évtizedes gyakorlatuk van.

Nagy raktár speciális sapkáiban. — Dús választék angol zubbony és lovagló nadrág anyagokban, valamint **úri divatszövetekben** és fehérneműekben.

követelmény továbbá, hogy a szöveg gépirással vagy könnyen olvasható kézírással legyen írva, mert olvashatatlan írások betűzetésére nincsen időnk. Minden kézirat, amely ezeknek a feltételeknek nem felel meg, a papirkosárba kerül.

G. P. Örm., Encs. A szerzőket kellene ismernünk, hogy a könyvekre rátaláljunk. Irjon Kókai Lajos könyvkereskedőnk (Budapest, IV., Kammermayer Károly-utca 3. sz.), sorolja fel levelében a könyveket s lehetőleg az írók nevét is. Ha a könyveket megtalálják, elküldik önnek.

Érdeklő II. Már fel is állították, csupán az a kérdés, mikor kezdi meg a működését. A tanfolyam február közepén kezdődik.

Felhívás teljesítése. 1. Válasz a lekszikon rovatban. 2. A maga helyén mindhárom szót használhatja, mert mindegyik mást és mást fejez ki. A duda régi népies hangszer. Felfűjt bőrtömlő sípokkal, főleg hegyi pásztorok használják. Ennek a hangszernek a hangja a dudálás. Hasonlatos ennek a hangszernek az alaphangjához egyik-másik gyár szirénájának a hangja, azért szokták mondani, hogy dudál a gyár. A kürt rézből készült fuvóhangszer, ilyen a katonai kürt is. A tülök rendszerint szarvból készült s hangja megint más. A kondás pl. végig tülköli a falut, de az autók figyelmeztető készülékét is tülöknek nevezik. 3. A kerékpárokkal való közlekedést a 42.159/1897. K. M. sz. rendelet szabályozza. E rendelet értelmében a kerékpárt el kell látni többek közt lámpával, amelynek elöl kell lennie, üvege színes nem lehet s amelyet a sötétség beálltával meg kell gyújtani. Aki ezt a rendelkezést megszegi, kihágást követ el és 200 pengőig terjedhető pénzbüntetéssel, visszaesés esetén 8 napig terjedhető elzárással büntetendő. A kihágás hivatalból üldözendő s a feljelentést a főszolgabíróhoz, illetve a rendőrkapitánysághoz kell megtenni. Akár azt írja, hogy lámpa nélkül haladt, akár pedig azt, hogy lámpa nélkül közlekedett, egyformán jól írja, de a legjobb kifejezés talán a harmadik, amire nem gondolt: lámpa nélkül vagy eloltott lámpával kerékpározott.

Bánya. 1. Ha a féléru vasuti utazásra jogosító arc-képes igazolványát meghosszabbítás céljából felterjesztette s amíg azt vissza nem kapja, szolgálatilag utaznia kell, csak egész jeggyel utazhatik, de az illetékes gazdasági hivataltól a jegy árának visszatérítését kérheti. A jegyet csatolnia kell a felterjesztéshez. 2. A szóbanforgó intézettől csak akkor tudnánk pontos, összegszerű felvilágosítást kapni, ha megírta volna a kötvény számát. Irjon közvetlenül az intézetnek, megadják a legrészletesebb felvilágosítást. Az bizonyos, hogy a teljes összeget nem térítik vissza, az intézet a vállalt kockázat ellenében előre ki szokott kötni bizonyos levonást. E tekintetben a kötvényen pontos táblázatot talál, ott ellenőrizheti, hogy helyesen számolt-e az intézet. Ezt a levonást biztosítási kockázatnak nevezik, a befizetett tőke többi része a biztosítási díjtartalék. Minél tovább tart a befizetés, természetesen annál kisebb a kockázat címen levont összeg.

Az első két évben amellet a jutalék és az adminisztráció összege is jelentős, amit persze a felek nem kapnak vissza. Legrosszabb üzlet a feleknek az ilyen 2—3 évig fennálló életbiztosítás. Hogy az intézet jóhiszeműsége felől megnyugtassuk, megírjuk, hogy e kötvénynek fent említett táblázatát a pénzügyminiszter ur hagyta jóvá, enélkül nem lehetett volna kiadni. Tanulság ebből az, hogy aki életbiztosítást köt, az 2—3 év után ne veszítse el a kedvét — ez igen gyakori és tipikus eset — vagy pedig ki-ki nézze meg jól, hogy mi az, amit aláír. Ha esetleg ezek után is az volna a meggyőződése, hogy az intézet a kötvény adataitól eltérően számolt az ön rovására, irjon az intézetnek s ha annak a válaszával sem volna megelégedve, küldje el nekünk az intézet válaszát.

Ditró. Nem kell visszaküldenie, mert az első ízben kapott 10 pengőt jutalom címen, a másik összeget pedig a közlésért, írói tiszteletdíj gyanánt utaltuk ki.

K. A., Hajdusámson. Lapunkat új címére küldjük. B. V. előfizetése múlt év végével lejárt. Csendőr legénységi egyéneknek egész évi előfizetési díj 6 P, félévre a fele, 3 P.

Arad. Olvassa el az 1926. évi 3. sz. Csendőrségi Közlönyben közzétett 121.400/eln. VI. c. 1925. sz. B. M. rendelet 6. pontjának c. alpontját. Ott megtalálja, hogy 3 évet.

Remeteség II. 1. Az életkort nemcsak a csendőrségnél, de mindenütt naptól-napig, vagyis a születés napjától a kiszámítás napjáig számítják. Ön 1928 december 26-án volt pontosan 26 éves és 26 évesnek tekintik mindaddig, amíg a 27. életévét be nem tölti. Ez a folyó év december 26-án lesz. Ugy látjuk, mintha valami okból (talán nősülés) siettetné az éveit. Később majd lassubbra fogná — ha lehetne. 2. Olvassa el az 1925. évi 9. sz. Csendőrségi Közlöny mellékleteként kiadott 156.600/VI. b. 1925. sz. B. M. rendelet 1. §-ának c) vonatkozó alpontjait. Látja azokból, hogy az előfogat igénybevételenek volt-e jogos alapja. Levélből úgy vesszük ki, hogy a szállításnak vasuton kellett volna történnie s valószínű, hogy ön nem nézte meg jól a tarifát. Másként nem tudjuk megérteni a 46 P és a 15 P közötti különbséget. A gazdasági hivatal aligha tévedett a tarifaszerinti összeg megállapításánál, de ha úgy látja, hogy mégis tévedés forog fenn, adja elő ügyét orskihallgatáson.

Tibet. 1. A gyalogsági gyakorlati szabályzat 2. füzetének 137. pontjában az »Oszolj!« vezényszót találjuk, amelyre a honvédek beosztásukat elhagyják. Külön a kihallgatásra vonatkozólag sehol sincs szabályozva, hogy a kihallgatás végeztével milyen vezényszóval kell a kihallgatáson állókat elbocsátani s így értelemszerűleg itt is ugyanazt a vezényszót kell alkalmazni, amelyet a Gy. Gy. Sz. erre vonatkozólag általában előir, vagyis: »Oszolj!« Persze, ha csak egy ember van kihallgatásori, akkor helyesebb a »Végeztem!«. 2. Az említett kimaradási engedéllyel nem bírók orsparancsnokuktól kimaradási engedélyt kaphatnak, de ébresztőig hetenkint

Hegedű
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művészi javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
Egyedüli magyar hangszergyár az országban
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.
Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

HEGEDŐ, VIOLA, CELLO és alkatrészei, kvint-liszta hangversenyhurok **TÓTH, (KOMAROMY és TÓTH)** művészhegedűépítőnél, IV., Kossuth Lajos-u. 10. Elsőrangú művészhegedűépítő műterem. Csere, vétel, becslés, művészi javítás, kedvező fizetési feltételek. Művészek és tanárok bevásárló helye. Általam épített hegedűn nagyszámú okl. hegedűművész és tanár hangversenyez. Saját érdekében kérjen díjtalan propektust.

„Palace“ butorcsarnok BUDAPEST, VII., DOHÁNY-U. 62.
Butor nagy választékban és csakis jó minőségben!
A m. kir. csendőrség tagjainak kedvezm. árak és fizetési feltételek. Telefon J. 392-74

SÁRGA JÁNOS
CS. és KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS
ALAPITVA: 1895. — KOLOZSVÁR
BUDAPEST, IV., KIGYÓ-U. 5. KLOTILD. PALOTA
Képes árjegyzék ingyen.

A világmárkás
német **„REX“ kerékpárok**
és a legkiválóbb német **Central-Bobbin** varrógépek egyedi **magyarországi főelárusító helye:**

REX Kerékpár és Varrógépkereskedelmi Vállalat Budapest, IV. ker., Petőfi Sándor ucca 6. szám, félemelet.
Véglegesített csendőröknek a legelőnyösebb részletfizetési kedvezmény.

csak egyszer. Ebből az következik, hogy rövidebb tartamu kimaradási engedélyt az őrsparancsnok többször is adhat, bár bajosan hisszük, hogy a csendőr hetenkint többször is kimaradhasson. Erre se szüksége, se pénze nincsen.

G. P. Olvassa el lapunk 1926. évi 1. számában »K. J. B.« jeligére küldött üzenetünket. A Hunyadi nevet nem kapja meg, mert történelmi név.

Alföldi. Barátosi Balogh Benedek, a turáni könyvsorozat szerzőjének címe: Budapest, VII., Hernád-utca 42—44. szám (elemi iskola). A kért számot elküldöttük. Cikkeire vonatkozólag levélben válaszoltunk, de a jövőben csak jeligére küldünk választ, mert munka és költségmegtakarítás céljából magánlevelet nem szívesen írunk.

K. M. törm., Cered. Nagyon sok az ilyen kérelem. Alkalomadtán, avagy szabadságon menjen fel a belügyminisztérium névváltoztatási osztályába (12—14 óráig lehet bejutni, Budapest, Vár, I., Országház-utca 30. sz.) s ott személyesen adja elő az ügyét, kérve annak soron kívüli elintézését. I. oszt. törzsrögmester nincsen, honnan veszi ezt az aláírást?

Botond I. Az a honvéd patkolókovácsi tanfolyam, amelyre ön annakidején jelentkezett, a múlt év október 1-én megkezdődött. Önt is bejelentették, de a tanfolyamba nem juthatott be, mert a bevezénylésüket olyanok is kérték, akik a polgári életben kovácsok voltak s ezek természetesen előnyben részesültek. Ha majd annakidején újabb tanfolyam kezdődik, újból jelentkezhetik.

Balaton gyöngy vize. 1. A jegyzéket egy példányban a járőr részére, egy példányban pedig az érdekelt részére kell kiállítani. Érdekelt az, akitől a járőr a tárgyat vagy tárgyakat őrizetbe veszi. Ez rendszerint a gyanúsított, mert hiszen a bűncselekménnyel kapcsolatban álló tárgyakat rendszerint annál találja meg a járőr, de lehet az érdekelt olyan egyén is, aki nem gyanúsított, sőt lehet az érdekelt maga a sértett is. Betörésnél pl. a helyszínén marad a betöréshez használt vasrud, amely a sértett tulajdona s amelyet a tettesek a helyszínén találtak. Ezt, mint bűnjelt a járőr őrizetbe veszi s ebben az esetben az érdekelt, akinek a részére a jegyzéket egy példányban ki kell állítani, maga a sértett. Azt, akitől a járőr tárgyakat vagy tárgyat vesz őrizetbe, azért kell jegyzékkel ellátni, hogy maga is okmánnyal tudja bármikor igazolni, mit vett tőle a járőr őrizetbe. Kapánál talán még nem látszik ez olyan fontosnak, de őrizetbe lehet venni pl. aranyórát vagy nagyobb összegű pénzt s ilyen esetben az érdekeltet megnyugtatja, ha irás van róla a kezében. A jegyzéket alá kell íratni az érdekelttel, a járőr tagjaival és a bizalmi egyénekkel. Erre mintát talál a Szut. 449. pontjában. A Szut. 14. mellékletének alsó jobb sarkában zárójelben apró betűs jegy-

zetet talál, amely szerint a jegyzéket alá kell íratni az őrizetbe vett tárgy tulajdonosával, esetleg birlalójával vagy ezek megbízottjával, szóval az érdekelttel, azzal, akitől a tárgyakat a járőr őrizetbe vette. Ebben benne van a gyanúsított is, mert ha a tárgyat nála találja meg a járőr, akkor a tárgy birlalója a gyanúsított s így a jegyzéket vele kell aláírni. 2. A Szut. lapoldalain alul található apró szárnok nem tartoznak a Szut. tartalmához. Ezek a számok minden könyvben fel vannak tüntetve s azt jelzik, hogy a könyv hány ivből áll. Egy iv 16 oldal. Ez csupán a nyomdai előállítás szempontjából szokásos jelzés. 3. X-nek jogában állott az általa 20 évvel ezelőtt ültetett fákat kivágnatni s a fákból N-t nem illeti meg semmi. Ha N-nek a vetésében a fák kárt okoztak vagy bármi más kifogása volt az ellen, hogy a fák a mesgyén tenyészzenek, orvoslásért annakidején kellett volna a főszolgabíróhoz fordulnia, mielőtt a fákat X. kivágta. Ha a főszolgabíró annakidején N. sérelmét orvosolni akarta volna, ugyis csak a fák kivágását rendelte volna el. Ez most megtörtént X. jószántából, N-nek tehát semmi keresnivalója nincs rajta. 4. Száz m-ig sík, 100—300 m-ig dombos, 300 m-en felül 600 m-ig közepes hegység, 600 m-en felül magas hegység. 5. Irjon annak az alispáni hivatalnak, amelyiknél volt csapatteste irattárát őrzik. Ha így sem találja meg, akkor volt tisztii előjáróitól kérjen nyilatkozatot arra vonatkozólag, hogy a kitüntetésüket valóban megkapta. Ezek alapján kérje azután, hogy kitüntetéseit anyakönyvi lapjába vezessék be.

Karcagi puszta. Katonai szolgálati idejét a nyugdíjába, az akkori rendkívüli viszonyokra való tekintettel, kivételesen valószínűleg be fogják számítani.

Hegyvidék. Borzalmasan rossz vers.

K. K. K. Jó. Jönni fog.

Mogyorósi hegy 1928. 1. Nyugállományu százados, Hajmáskéren lakik. 2. A vámörséghez jelenleg nincs felvétel. Valószínűleg április elején lesz toborzás. Athelyezési kérelmet hiába terjesztene fel, mert amíg a csendőrségtől le nem szerel, a vámörséghez nem juthat be. Olvassa el egyebekben lapunk múlt évi 30. számában »W. J. 1902« jeligére küldött üzenetünket. 3. Olvassa el lapunk 1927. évi 22—24. számában »Ösz« jeligére küldött üzenetünk 2. pontját. 4. Ilyen rendelet nincs, nem is lehet. Nézze meg jobban a számot.

Gyopáros fürdő. Válasz a lekszikon rovatban jön.

Balkán. A Szut. bevezető rendelkezéseinek első bekezdését olvassa el. Abból megtudja, hogy a Szut. 182. pontjában előirt jelentkezés nemcsak a csendőr rendfokozatuakra nézve kötelező. Ha így volna, akkor az utasítás kifejezetten megállapítaná, hogy a jelentkezésre csupán a csendőr rendfokozatuak kötelesek, ezt azonban az utasítás nem mondja.

Olvassunk, vásároljunk magyar könyvet!

Magyar a nyelve, **magyar** az írója, **magyar** a lelke a PANTHEON IRODALMI INTÉZET kiadásában megjelent remekszép sorozatnak.

Magyar Irások.

I. csoport.

1. Krudy Gyula: Mohács
2. Darnay Gyula: Testőrszerelmek
3. Andai Ernő: Soha ilyen tavaszt
4. Balla Irma: Vaskuthy Gábor
5. Kiszely Gyula: Csereházasság

II. csoport.

6. Mokcsay Zoltán: Szól a tárogató
7. Dormándy László: Sólyommadár
8. Törökné Kovács Hermin: Varjutananya. — A bujdosó
9. Darnay Kálmán: Gyöngysor
10. gr. Königsegg Lajos: Szolimánben Darja.

A dicsőséges magyar múlt, a megpróbáltatásokkal teljes jelen és a sóvárogva vágyott szebb magyar jövő könyvei.

Egy-egy csoport ára zöld aranyozott egészvászon diszkötésben P 36.-

Kérjük a rendelést lehetőleg ezzel a szöveggel lev.-lapra le-másolni s hozzánk beküldeni.

KÖNYVRENDELÉS

T. PANTHEON IROD. INT.
részletosztálya

BUDAPEST.

V., Vilmos császár út 28.

Ezennel megrendelem a „MAGYAR IRÁSOK” sorozat első csoportját P 36.— árban, négy pengős havi részletekben második csoportját P 36.— árban, négy pengős havi részletekben mindkét csoportot P 72.— árban, hat pengős havi részletekben.

(A nem kívánt módozat törlendő.)

Az első részletet kérem utánaenni, folytatóság részletek beíratásához beíratólapot kérek.

Név:

Rendfokozat:

Pontos cím:

U. J. A volt 6. honvéd gyalogezred irattára Baján, az alispáni hivatalban van.

Csaba. Folyó évben lesz az utolsó vitézavetés. Hogy a vitézi rendet ezzel végleg lezárjuk-e vagy sem, azt nem tudhatjuk.

Héreg. Komáromban, a 3. honvéd gyalogezred III. zászlóaljánál teljesít szolgálatot.

Reménytelen élet. Ön ugyan jól csinálja. Még meg sem kezdte az életet, máris reménytelenkedik. Legalább is ezt árulja el a jelgéje. Reméljük, hogy ezen később velünk együtt ön is mosolyogni fog. Kérdéseire a válaszunk: 1. Ez tényleg reménytelen, mert a megszakítás tulsok és semmivel sem lehet indokolni. 2. Öt évi csendőrségi szolgálat után őrmesterré előléptethető. Ön 1931 január 1-én jöhet sorra.

V. F. őrm., Lébény. Nem közölhető.

Arva nemzet. Önnek először meg kellene tanulnia, hogy egyáltalában mi az a vers. Mert az Öné nem az, hiába állítja.

T. J. th., Garadna. Van egy-két sikerültebb mondata, de általában nem üti meg a mértéket.

Mezőcsát. Csendőrségi zsebkönyvre vonatkozó magánrendeléseknek nem tesziink eleget, mert csak annyit nyomtunk, amennyivel az együttesen beérkezett megrendeléseket ki tudjuk elégíteni.

E. L. g. th., Sopron. Nem érdekés. Aránylag nem is volt olyan viszontagságos utazás. Kérdezzen csak meg valakit, aki Délalbániában volt, hogy hogyan utazott szabadságra, mondjuk, Montenegrón keresztül? Nem közölhető.

Kálmán. Az egyik jön, a szomorujátékot lehetetlen leközölni. Türelmet kérünk azonban, mert rengeteg a már közlésre váró kéziratunk.

K. Z., Bpest. Az illatos köpeny. Jönni fog, de csak később, mert nagyon sok az elmaradt kéziratunk.

1891. XI. Nagyon rossz. Nem közölhető.

Botond II. Elbeszélni elég jól tud, csak témája nincsen. Kezdetnek mindenestre jó, de még sokat kell magát gyakorolnia ahhoz, hogy közölhető tudjon írni.

Három a kislány. Gyenge történet, gyengén leírva. Nem közölhető.

Hnyadvár. Ez sem sikerült. Nincs tehetsége az íráshoz, jobb lesz, ha végleg abbahagyja. Egészen jól meg lehet lenni nélküle.

Leonidas. Olvassa el lapunk 1926. évi 1. számában »K. J. B.« jelgére küldött üzenetünket. Az ott leírt eljárás vonatkozik minden magyar állampolgárra, a polgári egyének természetesen közvetlenül terjesztik fel kérvényüket a belügyminiszter urhoz. Választhatja a német hangzású névnek megfelelő Kovácsot.

H. J., Mátészalka. 1. Csak tiszték és tisztviselők gyermekeit veszik így fel, de ezeknél is csak szigorú feltételek fennforgása esetén. 2. Így kérheti. A pályázatot a Honvédségi Közlönyben kihirdetik, kísérvé figyelemmel. Valószínűleg májusban jelenik meg. Fogalmunk sem lehet arról, hogy a feltételeknek a gyermek meg fog-e felelni s arról, hogy mennyi lesz a pályázó, így nem tudhatjuk felveszik-e majd a fiát. Azt előre jelezhetjük, hogy a bejutás nagyon nehéz, sok magasrangú tiszt gyermekét is visszautasítják. A felvételi vizsgát általában csak jeles tanuló tudja letenni.

Vál. Nincs belőle tartalékpéldányunk.

Nagykunság 75. Írja meg pontosan, hol, mettől meddig teljesített szolgálatot (a katonait is), hogy lássuk, miféle megszakításról van szó. Erre a levelére érdemleges választ adni nem lehet.

Isten és Haza! Nem sikerült.

Jó csendőr. Hát reméljük is, hogy jobb csendőr, mint amilyen költő, mert ha csak olyan lenne, táviratilag kérnök a sürgős eltávolítását.

Bereg. Itt-ott felcsillan benne a tehetségnek némi nyoma, de egészben véve még dilettáns munkának is gyenge.

Gépirás. Csak küldje be bátran, szívesen elolvassuk és véleményt mondunk róla. Előre megjegyzzük, hogy manapság jó színbarabokat is igen nehéz elhelyezni, különösen egyfelvonásost.

V. Gy. törzsőrm., Somogysszentmiklós. Válasz lapunk f. évi 2. számában »Tanulságos nyomozások« jelige alatt.

Esery. Egyik sem vált be.

Rádió 30. Egy vizsgalap ára 5 fillér s egy évig használható. Ön a levelére 16 filléres bélyeget ragasztott, hogy megkérdezze tőlünk, ki köteles a vizsgalapokat beszerezni. Az őrsparancsnok-e az irodaátalányból, avagy a csendőr a sajátjából. A levelére ragasztott bélyeg árából 3 évre elegendő vizsgalapot vehetett volna magának, amelllett nem használt volna fel egy kifogástalan borítékot, egy iv papírost, nem vette volna igénybe fölöslegesen a drága időnkét és a még drágább nyomdánkat — évi 5 fillér miatt. Az ilyen kicsinyeskedés, amely már a szörszálhasogatás határán mozog, senkinek sem lehet hasznára. Drágább mulatság, mint amennyit a dolog érdeme megér. Nem szemrehányásból mondjuk, hanem csak okulásul.

Tudni szeretném 1904, Csikszereda. Válasz a lekszikon rovatban jön.

Tanulságos nyomozások. Sorrendben közlésre kerülnek: Cz. J. szds., Debrecen. — Gy. J. alhadnagy, Szigetvár. — B. J. tiszth., Zselickísfalud. — K. J. tiszth., Györszentmárton. — Esetleg közlésre kerülnek: »Lécfalva«. — »Accidentia«. — Nem közölhető: B. A. tiszth., Somogysszob.

3 pengős

heti részletfizetésre

varrógépek, kerékpárok, gramofonok

LENGYEL Jókai-utca 1. sz.

Fehérbutorok

konyhák, előszobák, különleges leány-szobák, fehér hálószobák kizárólag

elsőrangú minőségben **Havas asztalosmesternél** IV., **Semmelweis-utca 9 és VII., Rózsa-utca 20.**

Fizetési kedvezmény.

Saját készítményü

BÚTORAIMAT

malmentességet engedélyezek.

Gyári telefon: 980-95.

MÜLLER LAJOS bútorgyáros **Dohány-u. 37**

—o— Mintaraktár telefon: J. 373-18

10 százalékos árkedvezményvel kaphatják fényképes igazolványuk felmutatása mellett a csendőrség tagjainak 12 havi részletvásárlásnál teljes ka-

Előleg nélkül részletre

vasbutorok, szalongszalonkák, sezlontakarók

Budapest, Magyar-ucca 8. sz., kárpitosműhelyben

sezlonok szőnyegek, matracok, paplanok,

készpénzárban

Végre
megjelent
a

Stoeber írógépek

hordozható modellje

Páratlan
újítások:

sajtolt acélváz
kiemelhető betűkarok
leemelhető kocsi

A csendőrség tagjainak legkedvezőbb árak és feltételek!

Saját érdekében kérjen ajánlatot a vezérképvisellettől:

V., Vilmos császár-ut 60.

TELEFON: 248-65.

Brazilián keresztül.

Irta: **KALETSKY ZOLTÁN**

(4.)

A mérges moszkítókról, legyekről és rovarokról könyvet lehetne írni, de itt csak a legszükségesebben arra szoritkozom, hogy ezek azok, melyek sokban nehezítik meg s teszik majdnem elviselhetetlenné az erdei barangolást. Nincs hely, mely megvédene kellemetlen csipéseiktől, a legparányibb nyílásokon is a testhez férköznek. A moszkítók legnagyobb részének csipése gyulladást idéz elő, melyek gyakran mérges sebökké is válnak. Az éjjeli nyugalmat is zavarják, nagy tüzeket rakva védekeznek ellenük, mert a tűz és füst távol tartja őket némileg. De ez sem nyugalom, mivel az amugy is nagy hőségben tűz mellett aludni, csak nagyon elcsigázott ember képes. Vannak legyek, melyek óvatlan pillanatban petét raknak az ember bőrébe, mely éledni kezd, fejlődik s ezzel szurásszerű fájdalmat okoz. Eltávolítani e férget, amíg kicsi, nem lehet, 3—4 hét szükséges míg kifejlődik s akkor magától távozik a szűknek talált lakásból. Egy erdei utam alkalmával hét darab ily féregnek voltam boldogtalan tulajdonosa, még ma is viselem lakóhelyük nyomait. A közönséges moszkítók csipéseit csak az első időben érezzük elviselhetetlennek, de egy-két hét alatt megszokjuk már őket s bár akkor sem kellemesek, mégsem okoznak nagy fájdalmakat.

A ragadozók közül első helyet érdemel az ottani őserdők királya az »Onca«, jaguár. A tapirt kivéve, mely nem is ragadozó, nincsen állat, mely ne respektálná hatalmát. Ő az erdők rettegett királya. Egész Brazília területén található, hol erdőségek vannak. Sok kárt és pusztítást csinál úgy a vad-, mint a háziállat állományban. Sao Paulo nyugati állam határához közel kerestem fel egyszer egy sertéshizláló telepet, hol több ezer disznót tartottak. Őserdőtől övezett hely volt ez, melynek nyolcvan fegyveres őre volt, ezek csak a jaguárok támadásait voltak hivatva visszaverni. Több napot és éjszakát töltöttem e telepen, de egy éjszaka sem mulott el anélkül, hogy 2—3 sertést el ne vittek volna a jaguárok. A legéberebb felügyelet dacára beosontak a másfél méter magas kerítésen, mely a telepet övezte, áldozatukra vetve magukat, a sokszor 80—100 kg.-os teherrel szájukban egy ugrással átvették magukat s máris az erdők rengetegét rótták, honnan csak a sertés visítását hallottuk már. Támadásaikat csak éjjel hajtják végre. Nappal jaguárt csak legritkább esetben láthatunk, mert ilyenkor a legsűrűbb s megközelíthetetlen helyeken alusznak. Fő táplálékuk a

madarak. Csak friss húst eszik, melyeket maga ejtett el. Gyáva állat, nagyon fél az embertől, csak abban az esetben támad, ha nagyon ki van éhezve s ha többen vannak. Rendszerint párosával csatangolnak, him és nőstény. Nyávogásra emlékeztető hanggal hívják egymást. Éjjel, ha tüzet rakva virrasztunk az erdőn, néha 10—15 lépésre is megközelítenek, de nem támadnak.

Egy tíz tagból álló magyar társaságnak — kik a brazilai forradalomban részt vettek s most menekültek a legális csapatok üldözésétől neutrális területre — voltam egyszer vezetője a Matto-Grossoi erdőkön keresztül, hol az ösvényeket már jól ismertem, akkor történt velünk egy éjjeli pihenőnk alkalmával, hogy 11 darab jaguár villogó szemét számoltuk meg táborunk körül. Teljesen körül vettek, de támadni nem mertek, a hajnal beálltával lassan el is széledtek. Egy másik alkalommal ellenben »Goyaz« állam erdeiben történt, hogy a kisérő emberek közül négyen egy rögtönzött sátrat csinálva, abban nyugalomra tértek, még tüzet sem raktak bejáratához; egy merész jaguár az egyetlen néger munkást megtámadva, kiemelte az alvó társai közül s csak elhaló segélykiáltásait hallottuk a sötét, járatalan rengetegből. Másnap kora hajnalban követve a véres nyomokat, még a délelőtt folyamán megtaláltuk a hulláját, csak a combok husát rágták le a csontokról. Brazíliai hit szerint a néger husát szeretik a jaguárok legjobban, azért csak ritka esetben látunk színes embert erdei munkálatoknál. A munkások nagy része rendszerint az európai bevándorlók soraiból kerül ki, braziliai bennszülött fél az erdőtől.

Mivel sok jaguárt vadásznak, bőre sem képez nagy értéket, Rioban vagy Sao Paulóban már 150 Millreisért is kapni darabját (kidolgozatlanul). Az erdők kisebb telepesei elből pénzelik magukat. Vadászata igen könnyű s éjjel történik, majd később, expedicióm leírása alkalmával, fogom részletesen ismertetni. Igen sok a tapir is a brazilai erdők mocsaras vagy folyók által szelt vidékein. Az ottaniak vízi disznónak is hívják. Nagyon éber állat, igen nehéz vadászni, mert nehezen közelíthető csak meg. Az Amazon és Parana homokos szigetein ezrével tanyáznak, de amint embert vesznek észre, azonnal vízbe merülnek s partot érve az erdők sűrűiben keresnek menedéket. Husa és zsirja élvezhető, bőre pedig jó és erős talpbőrt szolgáltat. Szintén éjjel keresi meg táplálékát a partok ingoványos, mocsaras részein, hol rovarokat s férgeket talál. Nagyon erős állat, még a jaguártól sem fél, ha menekül, az útjába álló kisebb fákat könnyedén törí ki, utat csinálva magának. Úgy a jaguár, mint a tapir, jól megtermett állatok, bár

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részletfizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körút 26. szám.
Fiók: VI., Andrásy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen árajánlatot!

Világceg: Sferberg

királyi hangszergyár BUDAPEST

Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

PFAFF

a legjobb varrógép

Herbster Károly

BUDAPEST, VII., Károly körút 9. sz.

Legrégibb varrógép és kerékpár szaküzlet.

BUTOR részletre
olcsón VI., Ó-utca 3.
Budapest
Postások és rendőrség szállítója.

az utóbbi zömökebb és nagyobb, emlékeztet az elefántra, csak hogy jóval kisebb, egy jól táplált s megnőtt sertésnél csak valamivel nagyobb. A jaguár nagyságra és testalkatra a tigrishez hasonlít, a macskafajok családjából. Világossárga alapon fekete foltokkal van sűrűn tarkítva.

Említésre méltók az erdőkben élő majmok is. Ők mindenütt és mindenkor találhatók, ha embert látnak azonnal csoportokba verődnek s hangos sziszegő füttyeikkel kísérik, ügyesen ugrálva a fák tetején. Mint a papagájok, ők is a pálmák bogyoival s különböző erdei gyümölcsökkel táplálkoznak. Itt csak négy-öt fajta ismeretes, általában nem nagyobbak házi macskáinknál, egy fajt kivéve, melynek teste nem nagyobb egy jól megtermett egérnél, ellenben hosszú lompos farka van. Brazíliai házaknál gyakran látunk ilyen majmokat, könnyen szelidülnek és idomíthatók, keveset vadásszák, bőrük kis értéket képvisel.

Sok erdei vállalkozást hiúsítottak már meg az ott »carapatos« néven ismert kullancsszerű férgek. Bármennyire óvakodunk tőlük, hogy testiinkhöz ne férközhessenek, mégis mindig tele vagyunk velük, oly aprók is vannak köztük, melyek szabad szemmel alig láthatók. A legkisebb résen is az ember bőréhez férköznek, hol beeszik magukat, csak a törzsüket hagyva kívül. Csipésük égető fájdalom s erősen viszket. Csak egyenkint lehet a bőrből kitépni s azt is óvatosan, nehogy a fej beszakadjon, mert az akkor gyulladásnak indul s később gennyes fekélyt hagy maga után. Voltak napok, mikor százait szedtük le testiünkről e kellemetlenkedőknek. A kisméretű lombokon s az alig méter magas páfrányokon tartózkodnak, a legkisebb zörejre ledobják magukat, hogy az ott haladó emberre vagy állatra ragadhassanak. Egy farkaskutyát vittem magammal egyik erdei utamra, szegény Nérót — mert így hívtam — úgy ellepték a carapatok, hogy az életébe került. A teste tele volt már nyitott sebekkel, melyeket állandóan felkapart, e sebek később úgy elmérgesedtek, hogy hiába volt minden kezelésem és fáradozásom, a kutya napról-napra gyengült, úgy hogy már később követni sem volt képes, kénytelen voltam ott az erdők mélyén agyonlőni, hogy megváltsam kintző fájdalmaitól.

Az erdők legrettegettebb betegsége az erdei láz, melyet ha megkapunk s első jeleit észleljük, azonnal vissza kell fordulnunk, nehogy a láz teljes kitörése az erdőben találjon, mert akkor menthetetlenek vagyunk. A láz jelenségei úgy mutatkoznak, hogy hiába iszunk akármennyit, mégis szomjazunk, majd később gyengeséget érzünk, úgy hogy 2—3 nap múlva már a járás is teher, míg végre a láz eléri a 41 fokot, amikor már eszméletet veszítve tehetetlenek vagyunk. Van az erdei fekélyeknek is egy »ferido brabo« néven ismeretes tünete az ugynevezett rosszseb. Állítólag úgy keletkezik, hogy az erdők mohával benőtt törzseiről lehullott pók a test pórusaiba kerülve ott gyulladásnak indul, először egy kis jelentéktelen pattanás képződik, mely állandóan viszket, azt felvakarva gennyes var képződik felette s a seb állandóan nagyobbodik, terjeszkedik. Nem ismerik a házi kezelését, mely a terjeszkedést meggátolná, ha megismerjük tüneteit után, hogy ez a rosszseb, úgy azonnal menekülnünk kell az erdőből, hogy minél előbb ott lehesünk a legelső kórházban, hol állandó gondos, tiszta kezeléssel tudják csak gyógyítani. Az államhatár felméréseinél volt egy osztrák származású munkásunk, ki az állán kapott egy ilyen sebet s az olyan rohamosan terjedt, hogy két hét leforgása alatt félarca már nyitott seb volt. Messze voltunk a vasutállomástól, két heti erős menetelés után érkeztünk csak oda, mikor már a seb a szemeire is kiterjeszkedett. Egy emberünkkel a sao paulói kórházba küldtük s két hónap múlva, hogy befejeztük munkánkat, én

is Sao Paulóba kerültem; első utam a kórházba vezetett, ott hallottam, hogy osztrákom a seb következtében elpusztult, mert a szemüregen keresztül az agyába került a fertőzés. Leggyakrabban a végtagokon jelentkezik, különösen a lábszárakon. A bennszülöttek egy fának a nedvével gyógyítják, de eredményeikről nem volt alkalmam meggyőződni.

A felsoroltak volnának úgy nagy vonásokban, kellemetlen oldalai az öserdei barangolásnak, de vannak viszont nagyon kellemes oldalai is az ottani életnek, különösen azoknak, kik rajonganak a szép természetért. A nappalok halotti csendben telnek el, csak néha zavarja azt meg egy elvonuló majomcsoport vagy a felriasztott madarak lárma. A gyönyörű szép virágok, melyek méltán foglalhatnának helyet virágházainkban, mindenütt találhatók, a szebbnél-szebb lepkék sok száz fajta keresi csak őket fel, játszva a nap sugaraiban. Itt egy legyezőpálma-csoport, ott hatalmas növésű cédrusok és pirobák, ott egy nagy csoport bambusz törtet a magasba tul akarva szárnyalni a szomszédos »piueiro«-t, a brazíliai fenyőt. A bujaság teljessége itt nyilvánul meg csak igazán. A kuszó növények sok fajta, mint az ezüst s aranyfonalak a karácsonyfán, teszik díszessé a fákat, sajnos, egyuttal az erdőt is járhatatlanná, de viszont előnyöket is nyújtanak, mert völgyet keresve, a lecsüngő indákon kuszunk fel a magas fákra, hogy azt megláthassuk s benne vizet találjunk. Az erdei patakok és folyók vize, dacára a nagy hőségnek, kellemesen hideg s élvezhető. Brazília folyóvizében igen gazdag, az Amazonon kívül még két nagy folyója van, a Parana és Parapanema, mely utóbbi a Paranába torkolva hármassal határt képez, Sao Paulo, Parana és Matto-Grosso államok között. Ugy az Amazon, mint a Parana, hajózható folyók, halban és egyéb vízi állatokban bővelkednek.

A brazíliai magyarok.

Braziliáról írva nem mulaszthatom el, hogy az ottani munkásviszonyokra általánosságban, ott élő testvéreink, a brazíliai magyarok sorsára pedig különösképen ki ne terjeszkedjem. Különösen annak örülök, hogy ezt éppen a *Csendőrségi Lapok* hasábjain tehetem meg s csendőreinket a való helyzetről felvilágosíthatom. Lelketlen ügynökök titokban ugyan, de annál lelkiismeretlenebbül üzik a kivándorlásra való csábítást s mert Északamerikába lehetetlen kivándorlókat becsempészni, főleg a Délamerikai államokba, ezek között Braziliába is, igyekeznek kivándorlókat toborozni. Természetes, hogy ezek az ügynökök füt-fát ígérnek a szerencséséjüket hajhászó magyarnak, tejjel-mézzel folyó kánaának festik a délamerikai államokat, ahol sem szántani, sem vetni nem kell, csak mindig aratni. Amikor aztán a kivándorlót utratatták és a maguk jutalékát zsebrevágták, nem sokat törődnek vele, hogy áldozataik megélnék-e vagy éhenhalnak, ők máris újabb áldozatok után néznek, mert hiszen ebből élnek és pedig nem is rosszul.

Kérem csendőreinket, hogy az itt leirtakat olvassák el figyelmesen s mondják el mindenkinek, aki Délamerikába akar kivándorolni. Nem meséket, hanem a magam két szemével látott és átélt dolgokat beszélek el, amiket jobb még itthon elhinni, mint kimenni és megpróbálni.

(Folytatjuk.)

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.
Telefon: József 413-27.
Felelős vezető: Weitz Károly.